

Mlašč tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 - Verlagspostamt Klagenfurt 2.

Izhaja v Celovcu - Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XIII./ŠTEVILKA 28

CELOVEC, DNE 13. JULIJA 1961

CENA 2.- ŠILINGA

Rast slovenske gimnazije

Slovenska gimnazija je z ravnateljem dr. Joškom Tischlerjem, neumornim profsorskim zborom in številnimi dijaki ter dijakinjami iz vseh treh dolin Južne Koroške naš ponos. Preteklo šolsko leto so zaključili na zavodu s šestimi razredi, v dveh letih pa bodo prvi zrelostni izpiti.

Ob zaključku šolskega leta je izdalo ravnateljstvo s pomočjo Združenja staršev lično, obsežno in vsebinsko bogato letno poročilo, ki nima primere na Koroškem. Zanimiv je razvoj tega našega zavoda.

Leta 1846 je Andrej Einspieler, tedaj profesor za slovenščino in verouk na deželni realki v Celovcu, napisal v »Klagenfurter Zeitung« razpravo o potrebi slovenščine za izobraženca, ki bo nekdanj stal v javni službi na Koroškem.

Leta 1946 je bila slovenščina vpeljana na koroških realnih gimnazijah v St. Pavlu, v Celovcu in Beljaku kot obvezen predmet za vse učence in učenke od petega do osmega razreda. Tako je ostalo do konca šolskega leta 1956/57.

Slovinci pa so stavili ministrstvu za prosveto predlog in prošnjo, da bi v Celovcu otvorili srednjo šolo za Slovence.

V šolskem letu 1948/49 je tedanji šolski nadzornik g. dvorni svetnik dr. Hugo Schwendenwein po temeljiti posvetovanjih izdelal načrt za tako srednjo šolo, katero bi obiskovali Slovenci.

Dne 15. maja 1955 je bila na Dunaju podpisana državna pogodba, ki ima poseben člen posvečen šolstvu manjšine. Ta člen pravi:

»Avstrijski državljani slovenske in hrvaške manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem imajo pravico do osnovnega pouka v slovenskem ali hrvaškem jeziku in do sorazmernega števila lastnih srednjih šol; v tej zvezi bodo šolski učni načrti pregledani in bo ustanovljen oddelek šolske nadzorne oblasti za slovenske in hrvaške šole.«

Konec avgusta 1955 je naslovil minister za prosveto g. dr. Heinrich Drimmel posebno pismo na koroški deželni šolski svet, kjer predlaga, da bi se jeseni 1955 otvorila ta v državni pogodbi predvidena srednja šola za Slovence.

15. maja 1957 je prišla posebna komisija z Dunaja, da skupno z zastopniki koroškega deželnega sveta pregleda prostore za to novo srednjo šolo v Celovcu. Pri nadaljnjih posvetovanjih pri deželnem šolskem svetu je bilo odločeno, da dobi šola svoje prostore v novi državni realki.

V naslednjih letih se je šola lepo razvijala, v preteklem šolskem letu je obiskovalo šolo 228 dijakov in dijakinj. Letno poročilo obsega podatke o profsorskem zboru, številu ur v posameznih razredih in predmetih, letno kroniko, pregled razredov z imeni dijakov, med katerimi zasledimo lepo število odličnjakov, podatke o številu otrok v družinah, iz katerih prihajajo slovenski dijaki; iz poročila izvemo, katerim poklicem pripadajo starši učencev, obsežen je seznam učbenikov, jezikovnih plošč in učil za glasbo, posebno podrobno pa so opisani v njem veliki dogodki med šolskim letom, kot smučarski tečaji, mladinski dan ter osrednja prireditve slovenske gimnazije v koncertni dvorani Doma glasbe. Poleg drugih zanimivosti pa pritegneta bralčevo pozornost še razprava o koroški božični pesmi ter opis sončnega mrka.

Tudi tokrat poživljajo letno poročilo slike s smučarskega tečaja in koncerta slovenske gimnazije, o katerem se je v posebnem pismu zelo pohvalno izrazil strokovni nadzornik za glasbo dr. Schmidt.

Gospodu ravnatelju, cenjenemu profsorskemu zboru ter prizadevnim dijakom in dijakinjam naše priznanje in čestitke!

Jubilej Družbe sv. Mohorja

Največja in najstarejša kulturna ustanova med Slovenci na Koroškem je Mohorjeva družba. Veliki rodoljubi tedanje dobe, škof Slomšek, Andrej Einspieler in profesor Janežič, so se dobro zavedali, da narod ne more versko in kulturno živeti, če nima dovolj zdrave in močne duhovne hrane, ki mu jo daje dobra knjiga. Morda niti sami niso slutili, da se bo njihova zamisel domače knjižne založbe v teku stoletja razvila v tako pomembno kulturno ustanovo, ki ima neprecenljive zasluge za današnjo visoko versko in kulturno stopnjo našega ljudstva po vsem Slovenskem, posebno pa še na Koroškem. Morda ne trdimo preveč, če pravimo, da bi brez Mohorjeve družbe slovensko ljudstvo doma in v tujini že davno pozabilo na Slomškovo geslo: »Materina beseda naj ti bo ključ do zveličavne, krščanske omike!«

Ta mesec poteka ravno 110 let, odkar so omenjeni buditelji našega naroda sklicali v Celovcu sestanek, s katerega so naši rodoljubi poslali med ljudstvo vabilo in po njem priklicali v življenje »Društvo sv. Mohorja«. To društvo se je čez osem let preosnovalo v bratovščino »Družbe sv. Mohorja«.

Letos poteka tudi deset let, odkar je naša Družba sv. Mohorja znova vzpostavila svojo tiskarno. Ta že ni obratovala nad 30 let več, vse od takrat, ko so bili njeni stroji prepeljani po prvi svetovni vojni na Prevalje. Podjetni odbor Mohorjeve družbe je videl, da Družba brez lastne tiskarne ne bo mogla v polni meri vršiti svojega težkega poslanstva. V ta namen je storil vse, da to željo uresniči. To se mu je tudi posrečilo s pomočjo požrtvovalnih in nesebičnih udov doma in po širnem svetu. Tako se je z obnovitvijo tiskarne pred desetimi leti začela Mohorjeva družba ponovno razcvitati in je postala vplivna kulturna ustanova, na katero smo koroški Slovenci lahko upravičeno ponosni.

Ob priliki proslave tega dvojnega jubileja Mohorjeve družbe so se minuli terek, na dan pred sv. Mohorjem in Fortunatom, zbrali v prenovljenem Mohorjevem domu poverjeniki Družbe. V dopoldanskih urah se je vršil Družbin letošnji občni zbor, na katerem so bila poročila odbornikov.

Zunanji minister Jugoslavije v Moskvi

Z velikim zanimanjem spremlja mednarodna javnost obisk jugoslovanskega zunanjega ministra Koče Popovića v Moskvi. Saj je to prvi obisk visokega predstavnika Jugoslavije v Moskvi po ponovni zaostitvi medsebojnih odnošajev med tema dvema socialističnima državama pred tremi leti. Do tega sestanka bi že moralo priti letos meseca maja, vendar je pa sedanji čas za jugoslovanskega predstavnika mnogo ugodnejši, ker vpada v dobo tik pred prvim zasedanjem izvenblokovskih držav v Beogradu.

Ko je v petek, 7. julija odpotoval minister Koča Popović v Moskvo, je ob odhodu izrazil prepričanje, »da bodo razgovori prispevali k boljšemu medsebojnemu razumevanju in razširitvi medsebojnega prijateljskega sodelovanja«.

V Moskvi je bil jugoslovanski zunanji minister zelo prisrčno sprejet; na letališču ga je čakal sovjetski zunanji minister Andrej Gromiko, s katerim imata v teh

Ravnatelj Družbe, msgr. dr. Janez Hornböck, nam je nazorno pokazal, kaj vse obsega Družbino delovanje in kako njeno delo raste. Družbina tiskarna se je v zadnjih letih izpopolnila z nabavo novih strojev. Družbina založba je tudi v zadnjih letih opravila zelo pomembno versko in narodno kulturno delo z izdajo raznih knjig. Prav te dni se dokončuje v tiskarni tiskanje »Rimskega misala«, najlepše mašne knjige. Poročilo o založbi in prihodnjem knjižnem daru je pokazalo probleme in težave današnje ljudske knjižne založbe. Tako v pogledu knjig kot v pogledu mesečnika »Vera in doma«. Za katoliške Slovence nadvse pomembna ustanova je Družbin Dijaški dom, ki oskrbuje zlasti dijake naše gimnazije s stanovanjem in dobro vzgojo. O tem je posebej poročal predsednik Družbe, č. g. kanonik Aleš Zechner in omenjal, koliko naporov je bilo treba s strani vodstva in prefektov, da ob skromnih sredstvih, ki so na razpolago, vseeno pomagajo našemu mlademu naračanju in našim družinam.

Vsi uspehi Družbe so sad požrtvovalnega sodelovanja udov in poverjenikov, nastavljenecv Družbe, predvsem pa odbora z dolgoletnim predsednikom č. g. kanonikom Zechnerjem na čelu in ravnateljem Družbe msgr. dr. Hornböckom. To je prišlo do izraza tudi ob izglasovanju zaupnice dosedanjemu odboru. Ta zaupnica je bila izglasovana na predlog članov nadzornega sveta, ki je pred občnim zborom pregledal poslovanje Družbe, njeno knjigovodstvo in računovodstvo, posebej pa še bilance za preteklo poslovno dobo.

Ker se je delokrog Družbe v zadnjih letih razširil in stoji pred njo nelahka vprašanja, kakor je na občnem zboru omenjal tudi prelat dr. Rudolf Blüml, se je pokazala potreba o okrepitevi Družbe s tem, da pride do vidnejšega izraza delovanje nadzornega sveta. Družbin odbor naj bi postal ob razmahu Družbe čim bolj podjeten in prožen. Tako so potem po izvolitvi volilne komisije poverjeniki s tajnim glasovanjem z veliko večino izvolili Družbi nov odbor, ki bo skušal s svojimi pomlajenimi močmi biti kos velikim nalogam, ki čakajo našo Družbo sv. Mohorja v bodočnosti.

- KRATKE VESTI -

Od 12. julija, to je od srede, naprej je za prehod avstrijsko-italijanske meje zopet potreben potni list in vizum; tako je javil italijanski poslanik avstrijskim oblastem. To je povzročilo veliko začudenje pri ljudstvu, vlada pa je takoj najostreje protestirala v Rimu, češ da pomeni to velik prekršek proti duhu evropskega sodelovanja in more zelo škoditi medsebojnemu odnosom obeh držav.

Z zopetno vpeljavo vizuma (potnega dovoljenja, ki ga izda italijanski konzulat v Avstriji) bo zelo otežkočen promet čez mejo. Normalni vizum stane 127.50 S, samo do 5 dni pa 25.50 S. Do teh zaostritev je prišlo, ker se nadaljujejo teroristična dejanja v severni Italiji. V noči na torek je bil pokvarjen električni vod ob železnici blizu Verone.

V premogovniku Dukla na Slovaškem je prišlo v petek do hude nezgode, pri kateri je zgubilo življenje 108 rudarjev v globini 400 metrov. V rovu je izbruhnil ogenj, kar je povzročilo hude plinske eksplozije. To je po vojni največja rudarska nesreča na Češkem in v tem letu na svetu vobče.

Predsednik Kennedy je moral strogo nastopiti proti škodljivemu »lovu za senzacijami«, kadar gre za varnost države. Zgodilo se je namreč, da so pred kratkim časopisi prinesli vesti o strogo tajnih vojaških ukrepih, katere je dalo vrhovno vojaško poveljstvo ob zaostitvi berlinskega vprašanja in to celo prej, preden je zanje zvedel Kennedy sam. Odredil je seveda strogo preiskavo o tem slučaju.

Ameriški zunanji minister Rusk je ob nekem banketu izjavil, da je zadeva Berlina zelo resna, vendar jo bo pa mogoče rešiti le na osnovi samoodločbe berlinskega prebivalstva. Kot novo možnost je omenil tudi, da bi mogli berlinsko vprašanje predložiti mednarodnemu sodišču v Haagu, toda malo je verjetnosti, da bi Sovjeti upoštevali razsodbo tega sodišča.

Židje v Palestini nočejo prav nič zaostajati za velesilami. Prejšnji teden so se celo uvrstili med »atomske velesile«, ko so v začudenje vsega sveta izpustili v vsemirje lastnega satelita. To svoje početje opravičujejo, češ da je v nameri, da dobijo tudi ZAR-arabske države atomsko orožje.

Tudi kubanski diktator Castro je po vzoru komunistične taktike začel v drugih državah minirati življenje. Tako je mehiška vlada pred kratkim zaplenila tri tone propagandnega materiala, katerega so kubanski agentje hoteli z letalom spraviti čez mejo. — Da je Kuba povsem v komunističnem bloku, potrjuje tudi izjava njenega zunanjega ministra: »Kuba je pogodbeno vezana in postavljena za predstražo v borbi za likvidacijo imperializma in neokolonizma.«

znano le, da je potekal lepo in v prijateljskem ozračju.

Obisk jugoslovanskega zunanjega ministra v Moskvi ocenjujejo kot važen moment v današnjih mednarodnih odnošajih v svetovnem položaju, posebno pa še v odnosih med socialističnimi državami. Mnogi trdijo, da je do zblizanja med Jugoslavijo in Sovjeti prišlo zaradi oddaljevanja Albanije od Moskve proti Kitajski. Pa tudi izvenblokovska konferenca v Beogradu, s katero je Jugoslavija dobila v roke močne karte političnega ugleda, je gotovo mnogo pripomogla, da želijo Sovjeti pomiritev z Jugoslavijo. Napovedujejo celo, da bo sovjetski zunanji minister še pred 1. septembrom vrnil ministru Popoviću obisk v Beogradu.

Politični teden

Po svetu . . .

Po nevarni zaostitvi mednarodnega položaja v minulem tednu je ta teden potekel sorazmerno mirno, brez večjih mednarodnih dogodkov na svetovni politični pozornici. Kot je bilo napovedano, je nastopilo celo popuščanje, kar je pač razumljivo, saj se vsi mogoče danes zavedajo, da je njihova moč zelo opoteča in podobna nevarnemu bumerangu, to je orožju, ki more biti nespretnemu vojaku samemu v največjo nevarnost. Zato pa je bilo v tem času nešteto sestankov, konferenc in državnih obiskov, ki hočejo ublažiti množico nerešenih vprašanj in sporov med državami in skupinami držav.

Kuveit pred OZN

V ospredju mednarodnih razgovorov je še vedno spor, ki je nastal ob napovedi samostojnosti male kneževine Kuveit ob Perzijskem zalivu. Ta spor je obravnaval celo Varnostni svet Združenih narodov. Iraški zastopnik je tudi tukaj poudarjal, da sestavlja Kuveit del iraškega ozemlja, vendar je dal zagotovilo, da Irak teh pravic ne bo branil z oboroženo silo. Medtem pa so Angleži v sporazumu s kuveitskim šejkom z vojaško zasedbo zavarovali kuveitske in svoje interese, pred Varnostnim svetom pa so izjavili, da bodo svoje čete odtegnili, čim bo to želel kuveitski šejk (poglavar), oziroma, čim bo Kuveit sprejet v Združene narode, čemur seveda nasprotuje zastopnik Iraka.

Svojevrstno vlogo igrajo pri tem ZAR (Nasser), ki sicer podpirajo oklicanje samostojnosti Kuveita, vendar jim ne gre v račun, da so Angleži bili povabljeni, da zaslišijo samostojnost Kuveita; zato je Nasserjev zastopnik zahteval umik angleških čet. Pri glasovanju je bila sprejeta angleška resolucija, arabska pa zavrnjena, toda sovjetski zastopnik je postavil svoj veto in tako je zadeva ostala nerešena.

Kuveitski spor je največ škodoval arabski solidarnosti, ker je vnesel s tem spor med člane Arabske lige. . . . Če v vprašanju, ali naj sprejmejo Kuveit v to ligo, so mnjenja članic različna, Irak pa vobče najostreje protestiral proti tej prošnji Kuveita. Nadalje je kuveitska zadeva zopet okrepila angleški položaj v tem delu sveta. Zanimivo pa je pri tem tudi, da so v teh dneh prvič po arabsko-angleškem spopadu pred tremi leti skozi suški kanal plule angleške vojne ladje.

V Alžiru pokol

Ko je predsednik De Gaulle napovedal, da ima v načrtu dati Alžircem svobodo, puščavo Sahara pa obdržati za Francijo, je to vzbudilo veliko ogorčenje med alžirskim ljudstvom. Za dan 131. obletnice francoske zasedbe Alžira, 5. julija jebilo ljudstvo pozvano, da protestira z demonstracijami in s splošnimi stavkami proti razdelitvi Alžira. Pri tem pa je prišlo do hudih spopadov med domačini in francosko vojsko, pri čemer je bilo ubitih nad 80 Alžircev, blizu 300 pa je bilo ranjenih. Čeprav je ljudstvo, ki se je v velikih množicah udeležilo protestnih sprevodov, brez nasilja demonstriralo za »nedeljen in samostojen Alžir«, je vojaštvo nastopalo z vso brutalnostjo. Ta dogodek je zelo otežkočil stališče francoske vlade pri bodočih pogovorih z »začasno alžirsko vlado«, pa tudi v svetovni javnosti je izzvalo mnogo hudih kritik na račun francoske vlade.

Ti dogodki so imeli posledico, da so celo v Parizu začeli nekoliko omiljevati svoje napovedi in je sam predsednik Debré zatrjeval, da bi v najslabšem slučaju prišlo samo do nekakih »pregrupacij« ljudstva; glede Sahare pa se hoče vlada pogajati z Alžirci, v koliko bi naj bili priznani francoski interesi nad saharskim petrolejem. Nadalje pa se je ob teh demonstra-

Nemirna Koreja

Komaj mesec dni je v Južni Koreji vodil vojaško vlado general Ciang Do-Yung. Poročila pravijo, da ga je skupina mladih častnikov prisilila k odstopu. Odstavljeni predsednik je v odpovedni listini izjavil, da podaja ostavko, ker se dobro zaveda velike odgovornosti, kateri pa nikakor ni kos zaradi svoje nesposobnosti in neizkušenosti. Spoznal je namreč, da je v tem

času v Seoulu potrebna vlada z močno roko.

Mesto predsednika vlade je prevzel mladi general Pak Čuan Pili; za njim stoji predvsem mlajši vojaški kader, ki je odločno protikomunistično usmerjen. V vladi in v vojski je takoj izvedel čistko in tako je moralo zaradi nezanesljivosti in korupcije več visokih uradnikov in generalov iti v predčasni pokoj.

Le nekaj dni pozneje — najbrž v opozirilo mladim korejskim generalom — je Sovjetska zveza sklenila prijateljsko pogodbo z vlado Severne Koreje. Po tej pogodbi nudijo Sovjeti severnokorejski vladi vso vojaško pomoč.

V Laosu brezvladje

Tudi v Laosu ne morejo priti do miru in sporazuma. Na ženevski konferenci, ki se vleče že v nedogled, se že cel teden brezplodno pripravljajo zastopniki obeh blokov; zapadni trdijo, da je treba najprej urediti vprašanja o kontroli premirja, ker dosedanja komisija treh nikakor ne zadoštuje, komunistični zastopniki pa zahtevajo, da je treba najprej določiti pogoje in določila premirja. Tako je nastal nekak za-

. . . in pri nas v Avstriji

Med avstrijskimi ministri imata zunanji in finančni minister najbolj razburljivo delo.

Zopet pred OZN?

Zunanjemu ministru dr. Kreiskemu še vedno dela sive lase južnotirolsko vprašanje. V minulem tednu je podal poročilo na izrednem zasedanju parlamenta o poteku in zaključkih nedavnih pogajanj v Zürichu. Svoje poročilo je zaključil, da so z avstrijskega vidika vse možnosti za ureditev južnotirolskega vprašanja s pogajanjem med Dunajem in Rimom v duhu prvega člena OZN popolnoma izčrpane in je zato prišel trenutek, da obe stranki najdeta miroljubna sredstva v duhu drugega člena. V ta namen je Avstrija že predlagala ustanovitev mednarodne preiskovalne komisije, katere ugotovitve sprejema Avstrija za obvezne. Če pa to ne bo mogoče, je pa Avstrija tudi že predlagala, da bi povabili tajnika Združenih narodov, Daga Hammarskjöld, da bi posredoval med omeba strankama za najbrž primeren način. Če pa tudi to ne bi bilo mogoče, se bo Avstrija znova predstala pred skupščino OZN na prihodnjem zasedanju in predložila podrobno poročilo o neuspehih dosedanjih poizkusov.

Nadalje je Kreisky sporočil parlamentu, da je pokrajinska tirolska vlada poslala zvezni vladi sklep, v katerem predlaga takojšen odhod zunanjega ministra v New York z namenom, da stopi v stik z generalnim tajnikom OZN zaradi južnotirolske zadeve. Vlada je ta predlog skrbno pretehtala in je sklenila, da odloži razgovor zunanega ministra s tajnikom OZN na bolj primeren čas.

V deželi južnotirolski pa še vedno ni pravega miru. Orožništvo še nadalje išče po stanovanjih strelivo in ljudi zapira. Kot najnovejšo sabotažno dejanje je bila v noči na torek pokvarjena železniška proga, ki pelje na Tirolsko. Posledica tega stanja

stoj na konferenci, a tudi dogovor, ki so ga sklenili trije laoski princ, po katerem bi naj postal Laos nevtralna dežela, je ostal samo na papirju in čaka napovedanega novega sestanka treh princev, ki so sicer sorodne in plemenite krvi, a po politični opredelitvi niso prav nič sorodni.

Vprašanje Berlina

Čeprav je Hruščev napovedal glede Berlina in Vzhodne Nemčije, da bo sklenil separaten mir, kar je povzročilo hudo nervoznost v vsem Zpadu, je v naslednjih dneh le nekoliko ublažil svojo namero, ko je videl, da je Zahod pripravljen na eni strani odločno braniti svoje pravice, na drugi strani pa, da je pripravljen o tem vprašanju se pogovarjati. Medtem pa je poslal Walter Ulbricht, predsednik Vzhodne Nemčije, v Bonn predloge za sporazum »o miru z dvema nemškima državama.« Po tem predlogu, bi naj bili obe Nemčiji vojaško nevtralni v območju sedanjih mej, med seboj pa povezani po kulturnih vezeh. Notranjo ureditev bi si naj ljudstvo samo določilo, čez čas pa bi tako prišlo do združitve obeh v eno državo. Do takrat bi naj bil Berlin svobodno, nevtralno mesto.

V Berlinu pa se zalagajo z živili in trtjujejo, da so kar za tri leta preskrbljeni, če bi le prišlo zopet do kakšne zapore.

pa je, da je tujski promet padel za dobro polovico.

Pa tudi finančni minister dr. Klaus ima polno skrbi, ker je prevzel prazno državno blagajno. Izdatki pa iz meseca v mesec rastejo, ker si poviški sledijo poviškom in to največ iz javnih fondov. Tako poleg poviškov otroških doklad obremenjujejo državno blagajno tudi poviški rent.

Kot skrbni gospodar se finančni minister in z njim tudi ostali ministri že kar pridno zanimajo za proračun za leto 1962. Kot se obeta, bo tudi tokrat to zelo trd oreh, a dr. Klaus je trdno odločen, da mora v proračunu doseči ravnotežje med dohodki in izdatki. Zares težka naloga . . .

Škandal v Linzu

Precej prahu je vzdignil v avstrijski javnosti škandal v tovarnah dušika (Stickstoffwerke) v Linzu. Te tovarne so poddržavljene in so v vodstvu pristašev avstrijske socialistične stranke. Generalni ravnatelj tovarn je bil Hueber. Šele pred kratkim so odkrili velikanski primanjkljaj oz. pomeverbe. Sedaj si pa politiki med seboj očitajo, kdo nosi večjo krivdo, da je bilo mogoče visokim nepoštenjakom poneveriti tolike vsote državnega denarja. Razumljivo je pa tudi, da bodo tudi ta škandal izrabili v medsebojne politične mahinacije.

Parlament gre na počitnice

Minul četrtek je zaključil avstrijski parlament svoje delo in se podal na počitnice. Še prej pa je pospravil z dnevnega reda najnujnejše predloge zakonov. Tako je bil enoglasno izglasovan zakon, ki urejuje zadeve protestantskih cerkv v Avstriji. Nadalje je bil izglasovan tudi zakon o zavarovanju proti toči in drugim vremenskim nevarnostem, kar bo v veliko korist kmetom. Ob slovesu pa je govoril tudi predsednik parlamenta ing. Figl, ki je podal kratek pregled dela izvršenega v minuli sezoni zasedanja.

Albanski diktator na delu

Albanski komunistični diktator Enver Hodža je nedavno vzpostavil v najmanjšem sovjetskem satelitu velik teror. Po državi je zgrajenih 14 koncentracijskih taborišč in nad dvanaest velikih jetnišnic, v katerih je natrpanih nad 30.000 jetnikov. Komunistična policija muči svoje žrtve z najnovejšo mučilno metodo: v električne kletke postopoma spuščajo električni tok po zidovih in po tleh, da žrtev pleše v smrtni agoniji.

Hodža vidi sovražnika povsod. Obtožil je Titovo Jugoslavijo in Grčijo, da pripravljata načrte za razdelitev Albanije ter je dal zapreti admirala albanske mornarice (ki šteje štiri rušilce in šest čistilcev min), ker da je sodeloval v omenjenem načrtu. Hodža se je začel bati tudi Hruščeva. Sumi, da se Hruščev trudi, da bi dobil Jugoslavijo tudi javno v moskovski objem in da ponuja Titu v zameno proste roke v Albaniji. Hodža je ugotovil, da se more

zanesti samo na zaveznika, ki je 4500 km oddaljen od Albanije, se pravi na rdečo Kitajsko. Edina med sovjetskimi evropskimi sateliti Albanija javno sodeluje z rdečo Kitajsko v ideološki borbi med Hruščevom in Maocetungom. Kitajske vojaške in tehnične misije so se že vzgnezdele v Albaniji; rdeča Kitajska tudi s posojili in gospodarsko pomočjo zalaga Albanijo.

Spor med Hodžo in Hruščevom je nastal na zborovanju satelitskih vodij v Moskvi minulo zimo. Hodža je označil Hruščeva za »revizionista«, kar je eden najslabših oznak v komunističnem leksikonu. Razjarjeni Hruščev mu je zakričal nazaj: »Tovariš Hodža, zli si name vedro gnoja in me boš moral oprati!«

Hodža se je takoj po incidentu vrnil v Albanijo in začel čistko. Ukazal je iz vseh javnih poslopj odstraniti slike Hruščeva in jih nadomestiti s Stalinovimi. Sovjetsko osebje na sovjetskem podmornškem opo-

SLOVENC

doma in po svetu

Biseromašnik Anton Merkun 85-letnik

V Clevelandu je v torek, 4. julija praznoval 85-letnico življenja velezaslužni g. biseromašnik Anton Merkun, doma z lga pri Ljubljani.

Že v mladosti se je kot dijak naučil veliko jezikov, zlasti slovanske, in je vse življenje bil navdušen za slovanski Vzhod, zlasti za cirilmetodijsko idejo, t. j. za pokret, da bi se vzhodni, ločeni Slovani združili s katoliško Cerkvijo. O tem je veliko tudi pisal in pred nekaj časa celo izdal pri Mohorjevi družbi v Celovcu knjigo »CIRILMETODIJSKA IDEJA«.

Veliko je deloval tudi na socialnem, karitativnem področju in za slovenske izseljence po svetu. Malo je slovenskih mož, ki bi se za slovenski narod tako nesebično žrtvovali, kot se je in se še vedno žrtvuje neumorni biseromašnik ANTON MERKUN. Bog ga ohrani še dokaj let zdravega in čilega!

105 slovenskih maturantov

Slovensko šolstvo na Primorskem je v lepem razvoju. O tem nam povedo tudi številke o letošnjih zrelostnih izpitih (maturah) na tamošnjih srednjih šolah. Vseh slovenskih maturantov je letos 105 in v tem številu so vključeni maturanti iz Trsta in Gorice. Na višji realni gimnaziji je polagalo izpite 18 dijakov; na klasični gimnaziji je bilo skupno 25 kandidatov, od katerih je bilo 11 iz Gorice in 14 iz Trsta; na učiteljski se je k maturi prijavilo 15 kandidatov, od katerih je bilo devet iz Trsta in šest iz Gorice; na trgovski akademiji pa je polagalo zrelostni izpit 47 dijakov.

12. slovenski tabor

Na Repentabru nad Trstom se bo 16. julija vršil že 12. slovenski tabor. Prireja ga Slovenska prosveta v Trstu. Posvečen bo našemu domu in naši skupnosti, kar bo prišlo najbolj do izraza pri igri Janeza Jalna: »Dom«. Nastopale bodo tudi razne folklorne skupine in pevski zbori. Takih taborov na Repentabru so se že večkrat udeležili tudi koroški Slovenci in na sporedu letošnjega tabora je tudi pozdrav Korošcem.

Prebivalstvo v Sloveniji

Po zadnjem ljudskem štetju, ki so ga nedavno izvedli po vsej Jugoslaviji, ima Slovenija 1.534.000 prebivalcev, celotna Jugoslavija pa 18.512.000 ljudi. Od mest v državi je glavno mesto Slovenije Ljubljana na petem mestu in ima sedaj 133.386 prebivalcev. Na prvem mestu pa je Beograd s 567.899 ljudi, dočim ima Zagreb 427.319 prebivalcev.

Slovinci v KDU za Evropo

Krščansko-demokratska unija je svetovna organizacija, ki je razdeljena na različna področja sveta. Za srednjo Evropo deluje odbor, v katerem so tudi zastopniki slovenskih krščanskih demokratov in sicer kot podpredsednik dr. Miha Krek, nato pa še kot odborniki dr. Basaj, Ignacij Čretnik, dr. Puš, dr. Remec in Franjo Sekolec. Na občnem zboru unije so v resoluciji zahtevali, da naj Združeni narodi spravijo na dnevni red vprašanje zaslužjenih narodov. V Rimu ima Mednarodna kršč. demokratska unija svoj institut.

Kulturno delo izseljencev

V Buenos Airesu so imeli Slovenci v nedeljo 2. julija proslavo na čast slovanskima apostoloma sv. Cirilu in Metodu. V ta namen so pripravili akademijo s pisanimi sporedom, kjer so se vrstile pesmi, nagovor in deklamacije. Kres pa je moral izostati, ker je tamkaj sedaj najhujša zima.

Tudi v Slovenski vasi v Argentini pridno delujejo na kulturnem polju. V lepi dvorani Slovenskega doma bodo samo v juliju vsako soboto in vsako nedeljo prireditve s predavanji, koncerti in igrami. Na sporedu je tudi mladinska igra: »Kekec in Moja« in pa Debečev: »Sveti plamen«.

rišču v Saseno na Jadranskem morju je postavil pod policijsko kontrolo; sovjetski piloti na letališčih v Albaniji nimajo dovoljenja za odhod z letališč. Pred nekaj tedni je dal Hodža aretirati dva visoka državna uradnika, obtoživši ju, da sta izdajala albanske državne tajnosti sovjetom. Ta dva uradnika sta tako prva komunista, ki sta v komunistični državi obtožena sodelovanja s komunistično Moskvo. Nekaj Titovih delegatov, ki jih je albanska policija pred kratkim pretepla, se je odločilo vrniti se v Beograd. Na letališču je eden teh delegatov izjavil, da je zadovoljen, da odhaja iz Albanije, ker »ne bom več videl oboroženih vojakov, kako zjutraj odvažajo na stotine jetnikov in ne več slišal njihovih klicev, ko jih ponoči streljajo«.

Hodža je začel izvajati čistko tudi v sami albanski komunistični stranki. Končal je to čistko pred kratkim s postrelitvijo 60 najvidnejših političnih jetnikov.

Ob zatonu komunizma?

V svobodnem svetu je posebej v zadnjih letih vprašanje komunizma in njegove nevarnosti vedno bolj v ospredju. Nekateri vidijo v komunizmu že neposredno nevarnost za obstoj krščanske civilizacije, nekateri to nevarnost podcenjujejo in so ga pripravljeno sprejeti, če jim omogoči udobno življenje, drugi si zopet predstavljajo, da je mogoče doseči neko sožitje. Po mnenju zadnje skupine se je treba vrniti na izhodiščno točko, to je, zakaj in kako je komunizem nastal, kaj hoče, v čem se loči od krščanstva, zakaj pridobiva pripadnikov, somišljenikov in sopotnikov, na točko, na kateri se s krščanstvom razide, in potem iskati rešitve.

Kaj je komunizem?

Po splošni ljudski terminologiji je komunizem največje zlo naše dobe. Zlo pa je pomanjkanje dobrega. Iz tega sledi, da se komunizem širi in obstaja zato, ker je v sodobnem svetu premalo dobrega, malo ljudi, ki bi živeli dobro, pošteno, kot to zahteva in hoče Bog. Je tudi posledica utrujenosti dobrih, kot je to rekel pokojni Pij XII.

Po svojih ciljih in namenih prekaša komunizem vse civilizacije in veri nasprotne ideologije vseh stoletij. Sovraži in odpravlja vero, ker je sam vera krutega materializma. Je vera v raj na zemlji, katerega hoče ustvariti s silo in neprecenljivimi žrtvami. Zahteva popolno in slepo podvrženost, vero v nezmotljivost vodstva.

Manjka mu originalnosti in lastne življenjske osnove. Izživlja se v pojmovanju in prirojanju po svoje drugih idej, predvsem krščanstva. V zadnjem času tudi krščanske obrede prikraja po svoje. Samo nekaj primerov: krst naj nadomesti slovesen vpis novorojenčka v matično knjigo, birmo slovesno obhajanje polnoletnosti, za poroke so pripravili hiše sreče ali palače novoporočencev, v katerih bi se naj obhajale poroke z večjimi slovesnostmi kot v katerem koli verskem obredu.

Komunizem je proti Bogu in proti veri

Največja ovira za širjenje komunizma je vera v vsemočnega Boga, v posmrtnost, v večno življenje. Zato je v borbi proti veri tako kruten, neusmiljen in živalski.

V borbi proti Bogu in veri včasih navidezno popušča. Je to samo taktična poteza, kot se je že pokazalo med drugo svetovno vojno. Ko jim je v Rusiji grozila nevarnost poraza, so tudi ruskemu ljudstvu pustili malo več verske svobode. Da bi bolj prepričali zapadne zaveznike, so uradno razpustili tudi Zvezo brezbožnikov. Nastopila je doba nekakega premirja.

Navidezno premirje je trajalo približno

15 let. Leta 1959 se je sovjetsko komunistično časopisje kar naenkrat začelo razburjati, da krščanstvo v Rusiji še ni izumrlo, ampak nasprotno: da mladina, ki jo vzgaja komunistični režim, obiskuje cerkve, mladi pari se poročajo cerkveno. Vlada je pozvala intelektualce, da storijo vse za odpravo »verskih predsodkov«. S posebnim dekretom je naročila Združenju za širjenje znanosti in politike, naj izboljša način svojega dela. Predsednik tega združenja M. B. Mitin je takoj izjavil, da je združenje prevzelo naloge in dediščino bivše Zveze brezbožnikov. Tako je v septembru 1959 izšla že prva številka nove revije »Nauka i religija«, katera ima glavno nalogo smešiti vero in krščanstvo.

Sovjetski komunisti so v svoji borbi proti veri ustanovili semenišča, v katerih se vzgajajo brezbožni propagandisti. V kmečkih predelih Ukrajine že pride eno tako semenišče na vsakih 30.000 prebivalcev. V dveh letih obstoja so ta semenišča vzgojila samo v Ukrajini 25.000 ateističnih propagandistov. Po novem ljudskem štetju ima Ukrajina 41.893.000 prebivalcev, kar pomeni, da pride 1 ateistični propagandist na vsakih 1675 prebivalcev.

Komunistični humanizem

Mnoge premoti najmočnejše komunistično geslo, da je v službi človeka in da hoče pomagati posebej delovnemu človeku do boljšega življenja. Socialistično gospodarstvo je gospodarstvo ostvarjanja miru, blagostanja, ki vedno in povsod išče srečo človeka.

Temu geslu so dodali še svobodnejše stike z zapadnim svetom. V tem navideznem liberalizmu v stikih z zunanjim svetom so dovolili celo intelektualne debate (primer: londonski The Economist in Sovjetska literarna Gazeta v avgustu 1960).

Z uspehi v znanosti, posebej s sputniki, so se postavili na prvo mesto. To jim služi tudi kot odlično sredstvo propagande, češ da to zmoro le človek v socialistični družbi.

Propaganda je vedno bolj intenzivna in zanjo žrtvujejo velike vsote. V letu 1958 so vložili za propagando v Argentini in Urugvaj 30 milijonov dolarjev. Leta 1959 so namenili samo deželam Srednje Amerike 50 milijonov dolarjev. Poleg tega se šola za rdeče propagandiste v Rusiji in ostalih deželah za železno zaveso 8000 mladih oseb iz dežel Južne Amerike.

Borba proti kolonializmu

Posebno važno mesto v komunistični propagandi zavzema borba proti kolonializmu. Na ta način hočejo omamiti prebu-

jajoče se narode Afrike in Azije. S tem geslom nastopajo v vseh mednarodnih ustanovah. Proglasili so se za zaščitnike in osvoboditelje zatiranih narodov.

V tej propagandi se pokaže največja drznost in nesramnost sodobnega komunizma. V povojni dobi so komunisti na en ali drug način podjarmili 80 milijonov prebivalcev drugih narodov, dežele zapadne sveta pa so v istem obdobju dale svobodo številnim kolonialnim narodom, tako da danes v deželah, ki imajo še kolonialni položaj, živi le 40 milijonov pre-

bivalcev in je predvideno, da bodo tudi ti v bližnji bodočnosti dosegli politično samostojnost.

Svet se trudi za mir, komunisti pa stalno pripravljajo neredne in revolucije, posebno v kulturno in politično zaostalih deželah.

Neredi in revolucije so za komunizem nujnost, ker se v njih izživlja. Red v notranjem življenju narodov in mednarodno sožitje bi pomenilo njegovo smrt. Zato stalno išče nesrečo človeštva.

(Konec prihodnjič)

Čudo sladkorja

Zaradi slabega reda v računstvu Janezek po obedu ni dobil močnate jedi. Oče mu je rekel: »To ti bodi nauk! Sedaj pa glej, da hitro izgineš v šolo! Otrok je vzel šolsko torbo in odšel. Zvečer se pa Janezek ni vrnil ob navadnem času. Nekaj kasneje ga je pripeljal zdravnik in izročil preplašenim staršem, pri čemer je dodal: »Vaš sin bi skoraj prišel pod avto; k sreči je šofer še pravočasno zavrl. Ko je fant zapustil šolo, mu je postalo slabo. Nič hudega ni, bodite kar brez skrbi, zauživa pa premalo sladkorja. Morali boste bolj paziti na njegovo prehrano!«

Malokatera oslabelelost pade tako v oči kot take hude krize hipoglikemije ali pomanjkanja sladkorja. Ze majhno zmanjšanje sladkorja v krvi lahko pri človeku, ki je sicer popolnoma zdrav, povzroči omotičnost in potenje. Pogled se skali, noge se tresejo in čez nekaj trenutkov oseba mogoče že omedli.

V zadnji vojni so Angleži opazili, da izgubljajo več letal zaradi nezgod pri povratku, kot zaradi sovražnih protiletalskih topov. Dolgotrajna preiskava je pokazala, da je polet v velikih višinah, v redkih zračnih plasteh s premalo kisika, letalcem spremenil kemični sestav krvi. Potrošili so več krvnega sladkorja kot na zemlji in zavoljo hipoglikemije so najodličnejši letalci delali najnevarnejše napake. Brž pa, ko so piloti dobivali v tej ali oni obliki več sladkorja, so ti pojavi izginili.

Da velja isto tudi za športnika, potrjuje izjava letošnjega zmagovalca na najtežavnejši kolesarski dirki sveta, ki je Tour de France. Jacques Anquetil je pripovedoval, da ga je na neki težavni etapi obšla taka slabost, da je mislil, da je že vse izgubljen. Slučajno je našel v žepu kosček sladkorja in ga použil. Takoj mu je odleglo.

Zanimivo je, da uživajo ravno Francozi malo sladkorja. In bili so zelo presenečeni, ko so jim leta 1944 krepki ameriški vojaki po osvoboditvi ponujali ravno tako kot cigarete tudi škatlice s čokolado in sladkor-

nimi palčkami. Mogoče si močan telesni stroj Američanov razlagamo lahko ravno z velikim vživanjem sladkorja. Seveda pri tem ni treba iti tako daleč, da bi tudi ribe, zrezke ali klobase mazali s kakim sirupom ali čokoladno polivko ali pa trosili s sladkorjem!

Še pred nekaj stoletji je bil sladkor velika redkost; le najbogatejši ljudje so si ga lahko privoščili. Sladkorni trs, ki so ga nekoč imenovali medeno ločje, je bil tako dragocena rastlina, da se je zdel božanskega izvora. V Indiji, kjer je kultura sladkornega trsa nastala, so ljudje pravili, da so čarovniki prinesli sladkor naravnost iz Mesečevih rogljev. Stara srednjeveška kronika poroča o razkošnosti francoskega dvora, da je kraljica Ivana Burbonska leta 1372 potrošila kar štiri cele čoke sladkorja, ki so skupaj tehtali 20 funtov. To se pravi, da je použila komaj 6 kock sladkorja na dan.

Mogoče bo kdo dejal, da sladkor kot hrana ni neobhodno potrebno. Toda potreba organizma po sladkorju je tako silna, da razpolaga s sredstvi za pridobivanje sladkorja iz vseh mogočih drugih snovi. Kruh, krompir in živila, ki jih pozna kemija pod imenom »ogljikovi hidrati«, se lahko spremenijo v sladkor, vendar se to vrši na škodo prebave. Sladkor pa potrebuje le nekaj minut, da preide s posredovanjem enega samega žleznega soka v kri. Če pa hoče telo spremeniti kruh v sladkor, so razen slin potrebni še razni žlezn sokovi. Sladkor je tako soroden živemu tkivu, da so začeli ameriški kirurgi pri operacijah uporabljati gobe iz nekega sladkornega derivata. Pripricani so, da telo ta derivat popolnoma avtomatično vsrka v celoti.

Sladkor bo vedno organizmu potrebna hrana. Seveda se mu lahko odpovemo, toda izgubili bomo del energije, kar prej ali slej občutimo. Ni slučaj, da narodi, ki porabijo največ sladkorja, kot Avstralci, Novozelandci, Amerikanci in Švedsi, več let dalje živijo kot na primer Francozi.

FRAN ERJAVEC:

318

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

V dnevih od 16. do 18. VI. 1815 je pa prišlo potem v okolišju Waterlooja (kakih 20 km južno od Bruxelesa) do zadnje, svetovnozgodovinske odločitve. Napoleon ni bil zadostno poučen ne o silah in ne o namerah svojih nasprotnikov in tudi njegovi podpoveljniki so slabo izviševali njegove ukaze. Po bitki pri Lignyju je šele naslednji dan naročil maršalu Grouchyju zasledovati potoklene Pruse, tako da so se lahko ti svobodno in v redu umaknili proti odlično izvežbani in disciplinirani Wellingtonovi armadi. Ta je do 15. VI. čakala Napoleonovega napada, potem pa hitro krenila proti vzhodu, da bi napadla Francoze z boka. Zapletla se je v boje s četami maršala Ney-ja, nato pa zavila proti severu in se utrdila s svojimi 67.000 možmi na ugodnih postojankah pri Waterlooju. Napoleon se je vrgel dne 17. VI. s svojimi 74.000 možmi proti Wellingtonu, toda zaradi hudih nališov je odložil napad šele za naslednji dan. Okoli poldneva zgodovinskega dne 18. VI. 1815 se je vnela krvava bitka. Angleži so le z največjo težavo še vzdrževali francoski napad, a tedaj je prihitel na bojišče z vso svojo armado še Blücher, dočim pričakovane francoske pomoči maršala Grouchyja ni bilo od nikoder. Tako so prešli Angleži in Prusi z velikansko premočjo v napad, krvavi metež je trajal do mraka, končno so bile pa francoske sile zlomljene in začel se je nagel umik, ki se je pa že kmalu spremenil v popoln razkroj in beg. Napoleon je izgubil 30.000 mož ter 7.500 ujetnikov in njegova moč je bila dokončno uničena.

Poraženi cesar se je dne 21. VI. vrnil v Pariz in mislil nadaljevati še tu odpor. Ljudske množice so z glasnimi manifestacijami zahtevale, naj proglasi v tej uri skrajne nevarnosti svojo diktaturo, toda skupščina se mu je na Fouchejevo prizadevanje postavila po robu in naslednji dan je odstopil potem sam, kajti končno je le

uvidel, da so razmere močnejše od njega. Oblast je prevzel poseben petčlanski direktorij s Fouchéjem na čelu. Skupščina se je izrekla proti povratku Bourboncev in nagibala je s Talleyrandom na Dunaju vred in celo car je pritiskal za to, da bi zamenjali nesposobnega Ludovika XVIII. z vojvodom Orleanskim. Toda Wellington, ki je prispel že dne 30. VI. pred vrata Pariza, je poslancem odgovoril, da bi smatral spremembo dinastije za revolucionaren čin, ki bi imel za posledico razkosanje Francije. Ludovik XVIII. je že dne 28. VI. iz Belgije obljuboval amnestijo, dne 3. VII. je bila podpisana kapitulacija Pariza in 5 dni zatem se je vrnil z Wellingtonovo podporo kralj ter postavil vse pred izvršeno dejstvo.

Napoleonu je Blücher grozil, da ga bo dal ustreliti, če ga dobi v pesti, zato se je po nasvetu skupščine dne 29. VI. umaknil iz Pariza. Štiri dni nato je prispel v Rochefort (severno od Bordeauxa), da bi se vkrcal na dve fregati, ki bi mu jih dala na razpolago vlada ter se odpeljal v Združene države amer. Zaradi stroge angleške blokade je bilo pa to možno le z angleško dovolilnico. Ludovik XVIII. je dne 14. VII. naročil, naj ga izroče Angležem, a ker je cel teden dni zaman čakal na dovolilnico ter je angleški kapitan še obljubil, da bodo dostojno ravnali z njim, se je dne 15. VII. sam podal na bojno ladjo »Belléophon« ter se predal Angležem. Tako so dobili ti končno v roke največjega nasprotnika, kar jih pozna njihova zgodovina ter ga hitro odpeljali v Anglijo.

Angleška vlada, Prusi in Avstrijci so hoteli iztrgati Franciji celo več njenih lastnih provinc, toda temu se je odločno uprl Castlereagh, ki sta ga krepko podprla tudi Wellington in car, seveda ne iz kake naklonjenosti Franciji, temveč iz golega medsebojnega ljubosumja in iz ozirov na »evropsko ravnotežje«, ki je tvorilo že dolgo in potem še vse XIX. stol. vodilno načelo vse angleške zunanje politike. V naslednjih dveh mesecih so zavezniki potem sestavili načrt nove mirovne pogodbe s Francijo, ki ga je pa Talleyrand odklonil, toda Ludovik XVIII. ga je dne 20. XI. 1815 vkljub temu podpisal v Parizu. S

tem drugim pariškim mirom je izgubila Francija še nekaj predelov ob svojih severnih mejah (med temi tudi Posarje) in vse, kar ji je še ostalo od Savoje na jugu. Razen tega so ji naložili skoraj eno milijardo zlatih frankov vojne odškodnine, vrniti je morala vse umetnine, ki si jih je bila med prejšnjimi vojnami nabrala po raznih tujih deželah in ostala naj bi zasedena še 3—5 let. Istega dne so zavezniki še enkrat potrdili tudi medsebojno zvezno pogodbo in sklenili, da bi se od časa do časa sestajali na kongrese ter pretresali položaj v Evropi. Avstrijci, Rusi in Prusi so sklenili dne 26. IX. med seboj še posebno skrivnostno pogodbo, »Sveto alianso«, ki naj bi zagotavljala na evropski celini mir in vladavine »po krščanskih načelih«, toda tudi o tem bom govoril že v prihodnjem poglavju.

Glede Napoleona so zavezniki že dne 30. VII. 1815 sklenili, da ga bodo sedaj internirali na samotnem in pustem angleškem otoku (122 km²) v južnem Atlantiku (skoro na sredini med južno Afriko in Južno Ameriko), približno 2000 km od suhe zemlje. Cesar je ostro ugovarjal temu, češ da je prišel na angleško ladjo prostovoljno in da ga zato ne morejo smatrati za ujetnika, a seveda brez uspeha. Odpeljali so ga dne 7. VIII. 1815 z vojno ladjo »Northumberland«, s seboj je smel vzeti le tri, do zadnjega mu zveste visoke častnike (med temi tudi bivšega ilirskega guvernerja Bertranda) in še nekaj malega drugih oseb. Potovanje je trajalo celih 70 dni (do 15. X.). Prvi čas so ga nastanili v majhni in čisto neprirerjeni hiši, gibati se je smel le deloma svobodno na otoku, a spremljal ga je povsod angleški častnik, v pristanišču je bilo zasidranih 11 angleških vojnih ladij, na otoku je pa stražilo 3000 vojakov s 500 topovi, da bi se mu ne mogel nihče približati in ničesar mu niso dovolili izvedeti tudi o ženi in sinu. Ubijalo ga je zlasti brezdelje, pač pa se je mnogo razgovarjal s svojimi francoskimi spremljevalci o svojih nekdanjih načrtih in spominih (v njih je sam priznal, da sta bili španska in ruska vojna njegovi usodni napaki). Te si je pridno zapisoval grof Las Cases in jih pozneje izdal pod naslovom »Memorial de Sainte-Helene«.

PEVCEM GALLUSOVEGA ZBORA!

Ker je naš koncert tik pred nami, zato ne pozabite na važno skupno pevsko vajo v soboto, dne 15. julija t. l., ob 14. uri pri »Haimlingerju«. Pridite vsi in točno!

Pevovodja

SELE

Prihodnjo nedeljo, 16. julija, bo v Selah velika slavnost zlate sv. maše našega gospoda župnika g. Alojzija Vautija. Slovesnosti se bodo začele ob pol 10. uri s pozdravom pred župniščem, nato bo pa slovesna sv. maša v farni cerkvi.

ŽIHPOLJE

Družini Hribnik, ki je mizarski mojster na Žihpoljah, se je rodil četrti otrok, namreč deklica. Krstili so jo č. g. Česen na binkoštni ponedeljek in ji dali ime Magdalena Frančiška. Pri Sivcu so pa dobili krepkega fanta; krst je bil v nedeljo 4. junija in so mu dali ime po očetu Janezu. Da bi bili pridni. Bogu in staršem v veselje!

Na god sv. Emce, 27. junija t. l. smo ob veliki udeležbi pokopali na farnem pokopališču Kristino Martinjak, v starosti 61 let. Šest mesecev je bila priklenjena na posteljo, skoro mesec dni ni mogla zaužiti drugega kakor par žlic čaja. Imela je raka na jetrih; pred dvema letoma je bila operirana na želodcu. Potrpežljivo je trpela in je bila v boleznih dvakrat sprevidena. Bila je tudi ud živega rožnega venca.

Naj počiva v božjem miru, ostalim pa naše iskreno sožalje.

PODGORJE

Skoraj bi rekel, da je minulo leto dni, kar se nismo oglasili. Zato pa sedaj več. Vesele in žalostne novice smo preživeli. Tudi mi radi beremo in slišimo o domačih krajih in kakšne nesreče se godijo po svetu.

Zenimo se še pridno. 9. aprila je stala pred poročnim oltarjem nevesta Mici Janežič (Fikelnova) s svojim ženinom z Dunaja. Izbrala si ga je tam, ko je bila v službi pri svoji teti. — 4. junija pa se je poročil Fridi Pečnik (Avrov). Svatba je bila na nevestinem domu v št. Jakobu pri Grilu. Uslužben je na Bistrici v pisarni. Stanujeta tudi tam. Mnogo sreče in blagoslova jima želimo vsi farani.

Pri Haneju (Jakopič) v Dragožicah imajo veliko veselja, kupili so zdravega in močnega fanta. Krstili so ga na ime Hanzej. Naj bi bil zdrav in delal staršem veselje.

Dne 10. junija smo slišali žalostno novice, da je kap zadela Nikolaja Lepušič (trafikanat). Hotel je iti v službo, pa ga je našel brat mrtvega na tleh.

Le 10 dni pozneje, 20. junija, je neusmiljena smrt zopet zahtevala svoje: Kap je zadela go. Pavlino Agad. Pomagala je pri sedcu sušiti seno blizu svojega stanovanja. Ob petih popoldne se je zgrudila mrtva na tla zraven svojega moža. Še prej je hotela obiskati svojo hčerko v Borovljah ali delo ji tega ni dopustilo. Bolehala je že dalj časa. Vendar je svoje hišno delo redno opravila. Prebiral je rada »Nedeljo« in »Tednik«. Težko je čakala vsak teden na to branje. Od vseh strani so prihitali na njen pogreb in ji izkazali zadnjo čast, saj je bila zelo poznana. Gospod dekan so v nagovoru lepo orisali njeno življenje, ki je poznalo le delo in molitev.

Ob tej žalosti je zadela kap tudi nje. no sestro. Upamo, da bo kmalu ozdravela. Naše sožalje zelo prizadetemu možu, otrokom in ostalim sorodnikom.

GLINJE

(Mnogo novega)

Glinje se modernizirajo: Že lani so cesto iz Borovelj čez Glinje do Šmarjete v Rožu od Otrovce naprej razširili, izognili se ovinkov, kar so letos nadaljevali in brčkone bodo do jeseni končali. Vsa cesta bo asfaltirana. Občudujemo, kako malo ljudi obvlada moderne stroje gradbenih firm, ki kopljejo, prevažajo in nasuto zravnaajo.

Še vas Glinje noče zaostati za novo cesto in je že dobila širšo in asfaltirano cesto skozi vas, da bomo tako rešeni nadležnega prahu.

Tudi cerkev noče zaostati. Orgle, ki so že zelo bolele, popravlja orglarski mojster Rudolf Novak iz Celovca. Pri livarni pa sta naročena na Tirolskem dva nova zvana, da bosta povečala v ubrani harmoniji zvonjenje dveh starih zvonov, katera vpošljejo livarni, ki nam je obljubila lepo skupno zvonjenje. Hvaležni smo darovalcem in pobiralcem, ki so v kratkem času zbrali

Pri nas na Koroškem

Nova maša v Šmarjeti v Rožu

Praznik dveh dolin — tako je zapisal Naš tednik - Kronika v svoji 30. številki z dne 28. julija 1955 o novomašnem slavju preč. g. novomašnika Makseja Mihor. Istotako lahko zapišemo o slavnosti nove maše preč. g. Karla Woschitza, Štoparjevega v Šmarjeti, dne 9. julija 1961. Iz Roža in Podljune, iz visokih Sel in sončnih Radiš so se zlivale ljudske množice v Šmarjeto, da se udeležijo nove maše. Saj nove maše so bile in so še ljudski prazniki. Verniki se zgrinjajo ob oltarjih svojih bodočih učiteljev in voditeljev in jim izkazujejo zaupanje že vnaprej — pričakujoč, da ne bodo razočarani...

V mraku sobotnega večera smo se zbrali pri križu na vasi in nestrpnno pričakovali prihod novomašnika. Pevci so ga pozdravili s staro in vedno novo pesmijo »Novomašnik, bod' pozdravljen«. Pristrčno dobrodošlico so mu izrekli g. župnik in dostavili, da je Šmarjeta pred meseci postala »poznana« po zaslugi veri in Cerkvi sovražnega časopisja po širnem svetu in prišla v slabo luč; naj bi to novomašno slavje dvignilo njen sloves, kajti duhovniški in

zumevanja in ljubezni... Nemškimi gostom pa so govorili o poslanstvu kat. duhovnika: »Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji«. Novomašniku tudi nišo prikrili: »Danes je za Vas cvetna nedelja s hozano, sledila pa bo tudi passio — trpljenje, ki pa vodi v poveljanje.«

Dokaz vernega sodoživljanja sv. daritve je bilo izredno število vernikov pri sv. obhajilu. S krščansko potrpežljivostjo so po slovesnem Te Deum oblegali oltar in prejemali novomašni blagoslov. Razhajali so se vprašujoče, kdaj nas Šmarjeta zopet prikljiče na novomašno slovesnost. In so izračunali, da v devetih letih, če... Bog da!

Po opravljeni cerkveni slovesnosti so se številni svatje zbrali v lepih prostorih nove doma duhovnih vaj k veselemu omizju. Deklamacije in pesmi, govori in nastopi so izpolnili popoldanske ure. Za jedilnik pa so mojstrsko poskrbele č. šolske sestre, obdane od svojih gojenk, ki so jih šolale v št. Jakobu in v št. Rupertu. Svatje so bili zadovoljni. Gotovo bo marsikateri zaupal svojo hčerko č. sestram v strokovno in tudi srčno-značajno šolanje.

PEVSKO DRUŠTVO GALLUS

bo priredilo v nedeljo 23. julija

Pevski koncert

s sodelovanjem fantov iz Gornjega in Spodnjega Roža ob 2.30 popoldne pri KOSIJU (Sensenwirt) v Ravnah (Rožek) in ob 8. uri zvečer pri TISLERJU v št. Janžu

Na sporedu so koroške narodne in umetne pesmi.

Pristrčno vabljeni!

redovni poklici so najzlahtnejši sadovi na drevesu Cerkev. Po deklamacijah in pozdravih smo se zvrstili v cerkev in prejeli prvi novomašni blagoslov.

V lepo jutro so nas zbudili zvonovi. Ob slovesu od rojstne hiše so spregovorili glinjski g. župnik Dobernik, pevci so zapeli in otroci so izpovedali v pesmicah svoje želje. V dolgem sprevedu smo spremili novomašnika na Pobehanov travnik, kjer je stal še križ iz zadnje primicije. Tedaj so stali pred križem trije oltarji — za novomašnika, za srebrno- in za zlatomašnika — za tri domačine - Šmarječane. Žal, da se tokrat vsaj ta posebnost ni pokazala, da bi duhovnika - domačina asistirala novomašniku. Ubrano petje je spremljalo sv. mašo, godba ga je pod vodstvom g. prof. dr. Cigana podpirala in domači cerkveni pevci ter cerkveni pevci z Radiš so ga lepo dopolnjevali.

V svoji novomašni pridigi nam so kotmirški g. župnik Fr. Brumnik orisali duhovnika kot junaka vere in molitve, milosti in žrtve ter ljubezni, pogosto nesrečne ljubezni, ko pri vernikih ne najde ra-

posebno pozornost so ta dan vzbujali sbratje novomašnika iz Kanizianuma v Inostu, kjer je novomašnik študiral. Bili so celo iz Amerike, Indije in Koreje. Gost iz Indije je počastil novomašnika s posebnim solospjevom v svojem materinskem jeziku. S ploskanjem so gostje gospoda iz Indije še enkrat prikljali na oder, da je zapel še eno pesem. Svojevrstni so ti spevi in so jim gostje z zanimanjem sledili. Pa tudi gospodje iz drugih dežel in kontinentov so bili vidno navdušeni nad našo domačo pesmijo. Da bi jo le spoštovali in ljubili tudi mi!

Hitro so potekale ure popoldneva. Ob koncu se je g. novomašnik zahvalil staršem in dobrotnikom ter vsem, ki so pripomogli, da je dosegel svoj življenjski cilj. Spremljajo ga naše iskrene želje, da bo mnogim vodnik k resnici in medsebojni ljubezni.

Pri sklepni večerni pobožnosti smo se hvaležno zavedeli, kako nas take slovesnosti zblizujejo in povezujejo, da pozabimo marsikaj, kar nas sicer v življenju loči. Še dolgo v noč je odmevala pesem fantov na vasi...

si, ko je bilo na Macnu v poletnem času več sv. maš tudi iz sosednjih župnij posebno v obeh vojnah. Kapelica je nastala iz lesenega križa, zgrajena nato iz kamna in pozneje povečana. Romarji so po svoje opravljali pobožnost, prihajali so celo iz Celovca. Vodil jih je laik, ki jim je, kakor pravi spominska knjiga, tudi pridigal.

Cerkev je več let čakala z dovoljenjem in šele leta 1854 se je zavzel za Macen župnik Andrej Tavčar, doma iz št. Jakoba v Rožu, in leta 1861 je škofijski ordinariat na temeljito Tavčarjevo vlogo dovolil najprej samo na god sv. Ane sv. mašo, pozneje leta 1871 pa tri. Medtem je Macen dobil tudi veliko podobo Marijino (l. 1854) in leta 1859 od boroveljskega barona Silbernegel tabernakelj iz njegove hišne kapelice. Župnik Tavčar je 26. 7. 1861 kapelico blagoslo-

SMIHEL PRI PLIBERKU

V nedeljo, 23. julija 1961 bo z začetkom ob 9.30 v Šmihelu nad Pliberkom daroval svojo

ZLATO SV. MAŠO

naš šmihelski rojak, preč. g. župnik Alojz Vauti. Isto časnó bo daroval svojo srebrno sv. mašo v naši farni cerkvi domačin preč. g. župnik Avgustinus Čebul.

Vsi od blizu in daleč vabljeni!

Župni urad Šmihel

vil in prvič v njej maševal.

Posebno rad je hodil maševat na Macen župnik Valentin Primožič iz Glinj; še na stara leta je šel vedno bos, čevlje na palci čez ramo. Pri enem takšnih potov se je pošalil s tedanjim boroveljskim kaplanom, sedanjim župnikom iz Glinj, ker je tako sopihal proti vrhu Macne: »Testament narédi, testament, saj že sedaj pihaš kakor kovaški meh.« O župniku Primožiču kroži po Spodnjem Rožu, posebno po glinjski župniji, mnogo takšnih šaljivih opazk. Umril je v Glinjah leta 1925. Ob vходу v zakristijo ima vzdano ploščo s pomenljivim napisom: »Duhovnik ljubezni, dela in trpljenja, med svojimi farani tukaj čaka vstajenja.«

Stoletnico, kar je dovoljeno maševati na Macnu, praznujemo letos 26. julija na god sv. Ane. Farani vseh sosednjih župnij so k tej slovesnosti pristrčno povabljeni. Če bo vreme ugodno, bo maševal ob 1/210 na prostem preč. g. novomašnik Karel Woschitz iz Šmarjete, pridigoval pa bo pater Demšar iz Dvora nad Vrbo v obeh jezikih, prej pa bo maševal v kapelici provizor in Slov. Plajberka Jančar in spovedoval, dokler bodo spovedanci. Božjo službo na prostem bo spremljalo ljudsko petje. Novomašnik bo delil tudi novomašniški blagoslov. Za sv. obhajilo veljajo znane olajšave: tri ure pred sv. obhajilom se še sme jesti in eno uro pa kaj piti, le alkohol ni dovoljen.

Naj tudi za to slovesnost velja:

K Mariji le pojdi na Macno goro,
vse križe, težave, ponesi s seboj!
Pomoči Marijine si tam gotov,
odšel poživiljen boš z gore domov!

CELOVEC

V deželnem muzeju v Celovcu razstavlja slovenski slikar Božidar Jakac svoje slike pod naslovom: »10 let grafike«. Razstavo toplo priporočamo; oceno razstavljenih del pa bomo prinesli prihodnjič.

Unijegov Petr toži skrbi prijatelju Aneju

Lubi Anej!

Najpre Ta lopu pozdravm čr'z hribre in doline. Kak' dovgu sa ži k'nisma videval Zmir'm mislm na Ta, pa tiste cajte, ku sma živeva t'k lopu brez skrbi. Kak' še kej Tjabe grā?

M'na gra čistu zanič. Tak' ma mō, ku pa psa v torbi. Pumisli, tri dekljči sa pip-leju za ma. Pa kor koj t'k —, vsa tri bi b'le rōde mi ženice, lubce ne za kratek čas. Vieda sa mi dvaru zdi, da ma mōju še dekljči rōde, Zjutra, ku sa zbudim, si ži pvajem: »Jaz 'mom tri lub'ce, vse tri so žavbrne...« Pva mi pa druč pōde v gvu: koj pa naj pvačnem z vsiemi trijemi, ku pa k'nism Turk. Pva pa začnem rajtuvat na prste. Ta pruova, Minca, je ōntvov-čija, je gvišnu bogōta. Ali, Anej, gnōr je p'č le gnōr!

Ta druga je Lojza. Kak' je kej s tistu? Vjadet je, da je tejku favlasta, da ju m'ra ta stōra okuole ponujat kak'r an skažen kruh. Kuhat pa vjadet' znō. Če ži glih dov-gu lajnam pu svieti, brdavzlnov pa še knism keh koštov. Pa dov znō ž'brat. Pomisli, kejku je štuo vriednu.

Ta tretka je Špela. V'rjameš, sk'r najbol sa mi še š'ta dopōde. Si saj upa povjadet, ke je duōma. Če je ži Rožanka, čistu gvišnu je »rož'ca« tuj. Zdi sami, da je ana 'telegēt dečva. Pa s polit'ku sa vjadet pr-jac' štōti. Vieš, š'ta mrcina ma dovži, da s'm sa dōv za Niemca zašribat'. Zdaj bi m'rv na dvō krōja v čriešje iti, pa še tist' k'ne viēm, ke su kej pre zrele.

Ali, da s'm vel'k sruōtej p'r štejkeh dekljčeh! Vseanuō pa, če bi Ti z Lojzu, bol pa z jōjnu materju vkup prišuv, reči, da ju lō pu pustim pozdrav'. Jaz ji bom še mora šribov, kak' mi je švu pr' dekljčeh, ku s'm biev, še mvad. Vieš, t'k, da s'm rekuv: Nobjane venč!

Če bi pa špelu viduv keh, jo pa tuj pozdravi, pa reči, da ji bom tuj šribov, kak' mi je švu, ku su lidi šteli štam pred Vejku nožjo.

Najbol pa pozdravljam Tjabe, Anej! Upam, da si še tuj lōpu led'k ku pa jaz. Tvoj zvesti prijotov Unjegov Petr.

Kaj so katoliški skavti?

Marsikdo je verjetno že srečal v planinah ali na vlaku skupino fantov ali deklet v značilnih oblekah: klobuk s širokimi kraji za sonce in za dež, ruto okrog vratu, na srcaji vrsto značk, šprotne hlače ali krilo rjave barve in težke čevlje. Radovedno ste se vpraševali, kaj bi bili ti fantje ali dekleta, ki se tudi zelo vpljudno in dostojno obnašajo.

To so skavti in skavtinje, to je mladinska organizacija, ki je razširjena po mnogih deželah naše zemlje. K lažjemu razumevanju poslanstva te človekoljubne mladinske organizacije, ki šteje danes že nad osem milijonov članov, nam naj služi opis nastanka te organizacije.

Leta 1902 se je po triletni vojni končno vrnil mir v južnoafriško deželo Transval. Tedaj so nastopili mirnejši časi tudi za angleškega generala Baden Powella, pogumnega vojaka, ki je vse svoje življenje služil domovini.

V urah oddiha se je pogosto vračal v mislih v leta svoje mladosti in sanjal o tistem času, ko se mu je na obzorju življenja vabeče smejalo jutranje sonce. V teh tihih trenutkih se mu je jasno porajala misel, da bi ostalo življenje posvetil vzgoji mladine. Ta naj spozna lepoto življenja na prostem, da bo pravilno cenila bogastvo božjega stvarstva, kot ga je cenil sam že od mladih dni.

Svojo idealno zamisel je začel uresničevati in leta 1907 je imel na otoku Brownscaju prvo zborovanje mladine, ki je bila dovzetna za njegovo zamisel. Tam je bil osnovan prvi člen neizmerne bratske verige, ki danes obsega ves svet z milijoni članov iz vseh narodov in vseh plemen. To je skavtska družina, katere obstoj temelji na desetih skavtskih zakonih, na vsakdanjem dobrem delu in na skavtski obljubi, ki se glasi takole: »Pri svoji časti obljubljam, da se bom z božjo pomočjo potrudil, da bom zvest Bogu in domovini, da bom pomagal svojemu bližnjemu in da bom živel po skavtskih zakonih.«

Uspeh tega prvega zborovanja je bil tako presenetljiv, da je presegel tudi najboljše upe. Baden-Powell je tedaj izdal knjigo »Skavtizem za mladino«, da bi s tiskano besedo globlje posegel med mladino in razširil skavtsko idejo. Njegovo delo je v kratkem času doživelo prevod v najrazličnejše jezike in — želod, ki ga je vsejal, je vrstel v mogočen hrast trdnih korenin, čigar veje se raztezajo na vse zemске celine, kakor se sam izraža.

To je torej v nekaj besedah povedano — skavtska organizacija. Ona je mednarodno mladinsko gibanje, ki ni le nekakšen šport, tudi ne golo trdo življenje v naravi — skavti prirejajo namreč taborjenja pod šotori — ali pa razkazovanje raznih spretnosti, pač pa gibanje, ki se vseh teh sredstev poslužuje, da v šoli življenja vzgoji mladenci ali dekle v poštenega in koristnega člana človeške družbe in zavednega katoličana.

V vrste katoliških skavtov stopa največ mladina iz mest in delavskih središč. Tudi v Sloveniji so bili skavti privlačni za mestno mladino, v povojnih letih pa ta mladinska organizacija uspešno deluje med tržaškimi Slovenci. Kot se sliši, bodo le-ti prišli letos taborit na naše Karavanke.

Iz filmskega sveta

Italijanski škofje o filmu

Tudi v Italiji se katoliški škofje živo zavedajo, kako važno vzgojno sredstvo je postal kino. Saj je on najmočnejša oblikovalnica ljudskih množic, zlasti onih, ki so najbolj oddaljene od cerkvenega vpliva: to je mladina, ki je zapustila šolo in pa ljudje iz mest in delavskih središč.

Filmska industrija je danes v polnem razmahu in škofje z zaskrbljenostjo ugotavljajo, da nemorala v filmih zelo narašča. Podatki iz zadnjih dveh let jasno dokazujejo, kako visoko se je dvignil procent moralno nespremenljivih filmov. V lestvici svetovne proizvodnje ima prav Italija to žalostno prvenstvo (61 odst. vseh novih filmov v Italiji l. 1960 je bilo moralno nesprejemljivih).

Škofje ugotavljajo, da za nekatere proizvajalce filmov ne obstoji v življenju nič drugega kot brutalna resničnost nasilja in seksualne perversnosti, ki jo prikazujejo v najbolj nesramni obliki. Jasno je, da postane taka filmska proizvodnja le razkazo-

Za mladino in prosveto

Pod zemljo živijo ...

V zaboju leže kosi premoga. Brez življenja so, črni in umazani. In vendar kako živa in zanimiva je njihova zgodovina!

Že mnogo bajk smo slišali o potopljenem mestu ali otoku sredi jezera s cerkvico, a to so bile bajke. Ni pa bajka, da leži prav na dnu morja in globoko v osrčju zemlje pogreznjen svet — ogromno rastlinstvo z redkimi živalmi iz davnih časov, zasuto pred tisoči let. O tem svetu smo zvedeli že marsikaj, največ pa so nam odkrile velike izkopanine in rudniki. Tu lahko beremo zgodovino stvarstva iz odtisov rastlin in živali na kameninah.

Pogreznjeni svet v globinah zemlje pa za nas ni brez koristi, ampak je postal človeku velika zakladnica luči in toplote. Neizmerne okamenele gozdove zopet spravljamo na površje zemlje, si kurimo z njimi peči in tovarne ter pridobivamo iz njih svetilni plin.

Toda ta podzemni svet, ki prinaša člo-

ki nam vsem prinašajo luč in toploto.

Ali ste že brali, kakšno je pravzaprav delo rudarjev? V najbolj tesnih in mračnih jaških leže na tleh zaradi velike vročine na pol goli — dostikrat po cele ure — z rovnico, da odkrušijo eno samo klado. Kako zrak tam doli duši človeka, si lahko mislite.

Neki mož, ki se je štiri ure mudil v nekem premogovniku, takole piše po povratku: »Po bliskovito sem se v težki dvigalni košari vrnil na zemljo. Kako vesel sem bil prelepe narave, ko sem se zopet privadil sončnim žarkom. Čisto sem pozabil, da sem črn in umazan kakor pravi rudar in resnično zadovoljen sem šel preko polj in travnikov; osvežujoča sapa me je poživiljala in omamen duh cvetja me je omamljal. Takrat sem spoznal, kako bedno je življenje rudarja.«

Tako piše človek že po štirih urah; zdi se mu, da je prišel iz pekla. Rudarji pa

Tako živijo rudarji v podzemskih rovih

veku velika bogastva, mu je nenaklonjen, veliko ceno zahteva in mu je pogosto neusmiljen. Samo spomnite se na delavce, ki se dan za dnevom podajajo v zemске globine in priznali boste, da se je treba čuditi, kako da je tem rudarjem — kakor jih nazivamo — sploh še kaj do življenja. Če vas zanese pozimi na večer pot skozi veliko mesto in vidite neskončno poplavo žareče svetlobe in gledate, ko v morju luči sem in tja vozijo velike lokomotive in mislite na vse neštete tovarne in njih brleče kolesje in se zavedate, da daje hranivo velikanskemu obratu ravno premog, bi morali misliti: nobeno plačilo ne more biti dovolj veliko za tiste, ki nam dragoceno snov v vedni nevarnosti za življenje spravljajo iz temin zemlje.

Kako pa je v resnici? Kaj ima rudar od svojega življenja? Toliko takih delavcev po vseh deželah kajkrat nima niti dovolj plače, da bi si pozimi pošteno zakurili sobo in zvečer prižgali luč. In to so ljudje,

morajo strpeti notri ves dan — in vse življenje.

Kadar gledate premog, vedno mislite, da še dolgo ni človekova največja pridobitev, če iz temnih podzemskih rogov spravljamo na površje pradavne gozdove in iz njih pridobiva luč in toploto. Dokler moramo zato pošiljati v temino zemlje žive ljudi, da postanejo trdi in sajasti na duši in na telesu kakor sam premog, toliko časa človeški duh še ni slavil svojega največjega praznika. Šele kadar bodo imeli oni, ki morajo delati v nesnagi in temi, dvakrat toliko prostega časa za bivanje na soncu in svetlobi, ko bodo v priznanje dobili udobna stanovanja in bo tudi njim dostopno kraljestvo lepote in omike — takrat šele bo človek res kralj zemlje!

Ne pozabimo nikdar, da za vsem bogastvom in veličastvom sveta ni samo duh iznajditelja in mogočnost tehnike, temveč tudi trpko življenje preprostega delavca — in da nam ves sijaj napredka ne bo v blagoslov, če to prezremo in pozabimo ...

Današnja družba sicer pogosto izjavlja, da noče zla in ga obsoja, toda manjka ji poguma proti njemu tudi odločno nastopiti. Javno mnenje pripisuje krivdo javne nemorale oblastem, ki ne nastopijo dovolj enengično. Te pa zavračajo krivdo na vzgojitelje, da zanemarjajo svojo dolžnost v tem pogledu. Medtem pa se nemorala širi, mnoge duše se pogubljajo in najbolj pokvarjene osebe (igralci in producenti) postavljajo vedno nižje javno moralo. Končno se škofje obračajo na vse, ki kakorkoli sodelujejo in soodločajo pri izdelovanju filma, da se naj zavedo odgovornosti pred Bogom in ljudstvom. Vsak naj po svoji moči pripomore k dobremu filmu, ki naj čimprej izpodrine ničvreden in nemoralen film. In ko se bo to zgodilo, tedaj bo šele prav zadihala čista umetnost in prava svoboda.

Vsemirski letalec major Gagarin je že dolgo na potovanju — najprej po Rusiji, nato pa po inozemstvu, kjer je povsod z navdušenjem sprejet. Zadnji terek je prispel na obisk v London, kjer so ga sprejeli z velikimi častmi. — Njegovo vsemirsko barko pa med tem razstavljajo v Moski ljudstvu v ogled.

Boga ni videl

Že pred dobrimi sto leti je stari Marks, največji učitelj brezbožnega komunizma, učil, da je vera opij ali strup za ljudi. Iz vseh njegovih nauk je jasno razvidno, da pravi marksist ne sme verovati v Boga.

Tega so se Marksovi učenci do danes dosledno tudi držali. Povsod so oznanjali brezboštvo in, kjer so uspeli priti do oblasti, so v najkrajšem času tudi skušali uničiti vsako vero v Boga. Z vsemi sredstvi, ki so državi na razpolago, oznanjajo brezboštvo in skušajo dokazovati državljanom, da je vera ostanek kapitalizma in znamenje zaostalosti. Tudi vsi izsledki znanosti morajo to trditev podpreti in, če ne gre drugače, je pač treba tudi znanost tako prepeljati ali potvoriti, da dosežejo svoj cilj.

Brez dvoma priznava danes ves svet Sovjetom, da so dosegli velike uspehe na pod-

Pesem idrijskih rudarjev

Odbije ura tri po polnoči,
pa v Idriji že buči,
rudarje iz spanja že budi.

Na šino kljuka zdaj glasno,
k molitvi v vohu se zbero,
pod zemljo stopajo srčno.

Se zidejo na vse strani,
kjer živo se srebro cedi
v zkladnici podzemeljski.

Začne se delo zdaj povsod,
že vrta tu, zažge drugod,
in s čela lije bledim pot.

V globine zida tam zidar,
z vodó okrog leti vodar,
z rudnino proč drdra vozar.

Se delo srečno dokonča,
zahvali vsak lepo Boga,
če tud' si misli: z'lo trpim,

da se pošteno preživim.
Če tud' si misli: z'lo trpim,
pa vendar zadovoljen sim.

ročju raketnih izstrelkov s svojimi številnimi sputniki. Svet je zelo zastrmel ob napovedi uspešnega poleta mladega majorja Gagarina okoli sveta. To je brez dvoma velik uspeh sovjetskih znanstvenikov na tehničnem polju.

Toda — kot rečeno — mora brezbožnemu komunizmu tudi znanost služiti, da utrdi svoje brezboštvo. Zato nič čudnega, če so tudi zadnji uspeh majorja Gagarina izrabili v namen, da doprinesejo končni dokaz, da je vsako verovanje v nadnaravni svet nesmisel in nespamet.

Kot poroča »Ukrajinska Pravda«, je sovjetski komunizem v zadnjem času povečal svojo borbo proti Cerkvi zlasti v Ukrajini. Po vseh organizira brezbožne prireditve, pri katerih nastopajo posebni oddelki, izšolani v »znanstvenem« brezboštvo, predvajajo filme in razlagajo v svojih predavanjih, kako je svet nastal in da pri tem ni imel Bog nobenega opravila.

Kot višek teh organiziranih pohodov po vaseh pa je posebno predavanje o poletu majorja Gagarina v vsemirje. In prav ta polet, tako pravijo, pomeni končni dokaz, da Bog ne biva: »Gagarin je namreč nekaznovano prodril v nebesa in je z lastnimi očmi ugotovil, da tam ni nobenega Boga in tudi nobenih angelov.«

Nadalje poroča isto komunistično glasilo, da so ob tem spoznanju verniki iz mnogih vasi prosili oblasti, da naj zapro še preostale cerkve, ki so sedaj postale povsem odveč. Prav tako isti list z zadovoljstvom poroča, da se je to zgodilo v vaseh, kjer je še leta 1958 bilo polovica novorojenčkov krščenih.

Zares uboga brezbožna znanost, ki išče Boga v razdalji 300.000 km!

Zdravilna zelišča

Pravijo, da je narava tako smotrno urejena, da ima za vsako bolezen tudi zdravilo. Živali si nagonsko same poiščejo primerna zelišča, kadar so bolne.

Že od nekdaj so ljudje z izkušnjami ugotovili, da jim ta ali ona rastlina lajša mnogotere bolezni in jih tudi ozdravi. Tako so na primer že pred 6000 leti zdravili prebavne motnje z rabarbaro, ki jo še danes uporabljamo v isti namen. V starih izkopninah iz časa starih Egipčanov najdemo v kamen vklesane podobe zdravilnih rastlin. Drugih zdravil stari ljudje tudi poznali niso, zato so tembolj cenili zdravilne rastline.

Imamo celo vrsto zdravilnih zelišč, ki učinkoviteje zdravijo, kot pa marsikatero umetno zdravilo. Kdo ne pozna na primer:

Šentjanževa roža

Šentjanževa roža je pri nas že dolgo znana domača zdravilna roža. V prejšnjih časih je bila bolj cenjena, zdaj pa bi že skoraj pozabili nanjo.

Šentjanževa roža je približno do pol metra visoka rastlina z močnim stebлом, ki ima proti vrhu polno stranskih vejic. Vrhu vejic so rumeni, precej veliki cvetovi. Listi so majhni, jajčasti in, če jih pogledamo proti svetlobi, vidimo, da so polni svetlih pik, stanic s hlapljivim oljem. Šentjanževa roža poznamo tudi po tem, da se iz cveta pcedi rdeč sok, če ga stisnemo. Cvete junija—julija.

Vsa rastlina je zdravilna. Najbolj pa je znano kot zdravilno cvetje. Po starem receptu so namakali cvetje v olivno olje ali v drugo dobro olje. Steklenico z oljem in cvetjem so tako dolgo držali na soncu in mešali, da je olje postalo rdeče barve. Olje so potem precedili, cvetje stisnili in shranili. Iz olja so pripravljali tudi mazilo: stopili so polovico toliko dobrega, očiščenega čebelnega voska, kolikor je bilo olja, in vse skupaj zmešali. Dodali so tudi nekoliko čiste smrekove smole. Dokler je bilo mazilo še tekoče, so ga nalili v majhne lončke in spravili.

Tako mazilo so uporabljali za razne namene, zlasti pa pri urejih, čebelnem piku, gnojnih ranah, žuljih, opeklinah. Prav tako so to mazilo uporabljali pri živini: rane so spirali z žganjem, v katerem so namočili cvetje arnike, nato pa jih namazali s šentjanževim mazilom.

Naši predniki so imeli čisto prav. Šentjanževke imajo v sebi precej hlapnega olja in čreslovine. Čreslovina krči rane, olje pa hladi in zdravi. S šentjanževim oljem mažemo tudi kraste in razne kožne izpuščaje.

Ker jabolčni zavijač letos močno ogroža pečkato sadje, je nujno potrebno škropiti sadna drevesa s kamilicnim pripravkom, toda le tedaj, če je bilo škropiljenje izvedeno pred 28. junijem. V sadovnjakih, ki jim grozi krastavost, je treba dodati temu škropilu še sintetično sredstvo za pokončavanje glivičnih bolezni.

TRŽNO POROČILO 6. 7. 1961:

Ponudba živine za zakol je normalna in odgovarja letnemu času, prodaja pa je nekoliko ovirana zaradi nazadovanja izvoza in se sezonski porast še ne čuti. Iz Koroške smo izvozili pretekli teden 72 glav goveje živine v Italijo, 84 glav pa v Zapadno Nemčijo. Pri pošiljkah v Zapadno Nemčijo za nas neugodno učinkuje znižanje carin za članice Evropske gospodarske zveze. Na kmetiji plačujejo v glavnih proizvodnih področjih bike, vole in telice po 11.— do 11.50 S za kg žive teže, ponekod tudi 12.— S. Na Dunaj je bilo poslanih 24 reagentov.

Nekoliko bolj živahen je postal trg s prašiči, dasiravno so cene še nezadovoljive. Ob močni raznolikosti kakovosti ponujajo za kg žive teže 12.— do 12.50 S; pri tem pa kupci zahtevajo najboljše prašiče s težo od 80 do 95 kg.

Odtojki stanejo na celovškem trgu živi kg 17.— do 19.— S. Pri teletih za zakol sta ponudba in povpraševanje v ravnotežju. Za kg plačujejo 16.— do 18.— S.

Koroška je izvozila pretekli teden 62 konj v Italijo.

Sveža jajca stanejo na trgu v Celovcu na drobno 1.— S komad, pa tudi do 1.10.

Tudi kot notranje zdravilo so šentjanževke rože uporabne: čaj iz šentjanževih rož pijemo pri pomanjkanju teka, pri boleznih jeter in ledvic, pri driski; tak čaj pa tudi čisti kri in pomirja živce.

Vidimo torej kako so šentjanževke vsestransko uporabne, zato bi bilo res škoda, če jih ne bi zdaj, ko cvetejo, nabirali. Cvetove namočimo v olju, za čaj pa naj bo vrhnjih 20 cm rastline, ki jo v senci posušimo. Pazimo, da nam ne bo splenila, kar se prav rado zgodi zaradi olja, ki ga ima rastlina v sebi. Ko bodo šentjanževke suhe, jih povežemo v šopke in shranimo na suhem prostoru, kjer ni prahu. Pri nabiranju pazimo, da ne nabiramo zaprašeni cvetov in velikih rastlin. Nabirajmo samo take, ki rastejo daleč od ceste in naselja, kjer ni prahu in druge nesnage.

Kamilice

V prvem in najlepšem cvetju so kamilice, ki so tako dragocena zel, da pravijo znan-

Nega travne površine na vrtu

Nega travne površine na vrtu sestoji iz harmoničnega ravnotežja med košnjo, gnojenjem in zalivanjem. Čim so bilke visoke kako ped, je treba travno površino redno kositi. Če uporabljamo v ta namen koso ali strojček za rezanje trave, je vseeno. Normalna višina stebel po rezu naj bo 3 cm, v vlažnem vremenskem obdobju lahko režemo nekoliko niže, če pa je dalj časa vroče in suho vreme, naj bodo stebelca po rezu višja kakor 3 cm. Kdor bo premočno, se pravi preizkusi rezal, bo travo uničil. Mokre trave načeloma ne kosimo.

Dokler so tla suha in ne zmrzuje, še kosimo travo tja v pozno jesen. V zimskem času naj bo trava na kratko porezana. Trave na zemlji, ki rada zmrzne, moremo zgodaj spomladaj povaljati, ko so suhe.

H košnji pride še gnojenje, oboje skupaj napravi travno površino gosto, močno, sočno zeleno, odporno in nezapleveljeno. Vrtne trave je treba tekom leta vsaj dvakrat pognojiti in sicer zgodaj spomladaj in junija meseca takoj po prvi košnji. Ob

stveniki o njej: »Če bi ljudje vedeli, kako čudežno zdravilno moč ima kamilica, ki jo lahko uporabljamo za zdravljenje najrazličnejših bolezni, bi se pred njo odkrili.«

Kamilice najdemo povsod po vrtovih, ob hišah, na polju. Kamilčin čaj je odlično sredstvo proti želodčnemu in črevesnemu krču. S suhimi, vročimi kamilicnimi obkladki si pomagamo pri prehladu črevesja, mokre obkladke polagamo na gnojne tvorbe, da jih omehčajo. Tudi če smo se močno udarili, položimo na boleče mesto moker kamiličen obkladek. Kamilice pa še prav posebno uporabljamo za nožne kopeli in za sedno kopel pri bolečinah na mehurju. Slab kamiličen čaj uporabljamo tudi za klistiranje. Kamilice vsebujejo eterično olje in neko grenčico, ki ima veliko zdravilno moč. Za čaj, obkladke in za klistiranje vzamemo cvetove, za kopeli in opare pa tudi stebila in veje. Kamilice s pridom uporabljamo tudi pri raznih živalskih boleznih.

vsakem gnojenju potresemo 20 do 25 dkg »Vollhumona« po kvadratnem metru. Posoda s prostornino 1 litra sprejme vase pol kg »Vollhumona«; ta količina torej zadostuje za enkratno gnojenje dveh kvadratnih metrov površine. Mokro travo ne smemo gnojiti, primerno pa je takoj po vsakem trošenju gnojno travico škropiti. Drugače pa zadostuje, če travico škropimo v času suše. Tedaj pa je treba škropiti pravočasno in temeljito, še preden postanejo bilke rjavkaste. Vlaga mora prodreti vse do korenin. Najugodnejši čas za zalivanje oziroma škropljenje so večerne in nočne ure.

Za manjše površine, ki so obraščene s travo, zadostuje škropilnica, mnogo bolj praktični in ne veliko dražji so škropilci za travo, ki jih nataknejo na cev, ki jo imamo za zalivanje vrta.

Nega vrtne trave je razmeroma enostavna zadeva in čudili se boste, kako hitro izginejo mah in pleveli, če le nekaj krat pravilno pognojite in pokosite. Potem bo travica vsako leto boljša in lepša.

Racionalna oprema - racionalno delo?

Racionalno opremiti še dolgo ne pomeni tudi racionalno delati. Ta stavek ima splošno veljavo. Danes vam hočemo predložiti, kolikokrat se ta stavek lahko uresniči v kmečkem gospodinjstvu.

Že precej dolgo je tehnika doma tudi v kmečki hiši. V nekaterih slučajih sicer še nekoliko počasi koraki čez prag, toda število električnih štedilnikov, pralnih strojev, hladilnikov in smotrno urejenih kuhinj na naših kmetijah narašča od leta do leta. Ta razvoj bi bil z ozirom na razbremenitev kmečke gospodinje zelo razveseljiv, če bi držalo, da pomeni število gospodinjskih strojev tudi resnično manj dela in predvsem, da ga smiselno uporabljajo. Zal le preveč pogosto lahko opazimo, da gospodinje ne znajo izkoristiti vseh možnosti, ki jim jih nudi stroj, ter zavoljo tega učinek takega stroja ne pride do polne veljave. V marsikaterih slučajih celo zaradi nepravilnega ravnanja s temi gospodinjskimi stroji poškočijo obratni stroški čisto po nepotrebnem. V teh primerih ni odgovodal stroj, temveč človek.

Le pomislimo, kako pogosto še pred nakupom pozabimo premisliti, kateri tip stroja je primeren za naše gospodinjstvo. Ne zadostuje kupiti poljubni pralni stroj, ampak treba je kupiti tisti pralni stroj, ki odgovarja številu članov kmetije, prostoru, v katerem bo stal, osebi, ki ga bo upravljala, nabavnim možnostim in predvsem finančnim razmeram. Pravtako bomo lahko uporabljali stroj v gospodinjstvu toliko bolj koristno, čim bolj pametno bo nameščen, da ga gospodinja lahko nadzoruje istočasno, ko opravlja druga dela. Vsak stroj naj dobi svoje določeno mesto v delovnem območju gospodinje, kuhinjski stroj naj bo gospodinji vsak čas pri roki, naj takoj deluje in stoji tako, da nima preveč korakov od njega, kajti sicer bo rajši vzela ročno orodje in stroj bo v devetih slučajih od desetih ostal nerabljen.

Z vsakim orodjem in vsakim strojem je

treba ravnati po svoje. Ker napotki in tisto, kar nam pokažejo pri nakupu stroja, navadno ni dovolj temeljito, se je treba doma poglobiti v knjižico z navodili o pravilni in smotrni uporabi stroja ter ga temeljito preizkusiti. To pa dosežemo samo z vajo. Treba je postopati sistematično pri spoznavanju stroja in se vedno znova spraševati, če se dela z njim pravilno lotevamo, če stroj res do zadnje možnosti izrabimo, ali opravljamo dela v pravem zaporedju itd. Šele, ko sedi vsak prijem, resnično racionalno uporabljamo stroj. S pametno se je torej treba posluževati vsakega orodja in vsakega stroja in ga tudi tako upravljati, saj avtomatika ne odvzame gospodinji naloge, da pri delu misli. Oglejmo si primer: Kuhanje na električnem štedilniku prihrani vsaki gospodinji veliko časa in moči, če gospodinja spremeni način kuhe, ki ga je imela dotlej. Kdor se ne nauči pravilno pretikati in brez toka, samo z nakopičeno toploto, do konca zavrti jedi, kdor nenehoma kuha brez pokrova in z veliko količino vode ter prepogosto odpira vratca pečice, kdor se ne ozira na pravilno zaporedje pripravljanja jedil in si ne nabavi posode za kuhanje na električnem štedilniku, se bo seveda močno ustrašil računa za električni tok. Tako seveda ne gre. Ženam, ki se ne znajo prilagoditi kuhi na električnem štedilniku svetujemo: Kuhajte spet na star način in na štedilniku na drva, kajti na tem ste porabile manj.

Kako pa izgleda v naših modernih kuhinjah? Delovna središča so z ozirom na potek opravkov smotrno povezana, višina miz, umivalnikov, hladilnikov, štedilnikov itd. je primerna drži gospodinje, delovni prostor je dobro razsvetljen. Vse to je lepo in dobro, toda tudi v taki ali prav v taki kuhinji, ki nudi najboljše pogoje za racionalno delo, je treba še prav posebno premisliti vsak prijem, vsak korak. Tudi v tej kuhinji mora vladati red in mora

gospodinja delati po načrtu. Če ne dela smiselno in če nima zbranih svojih misli, bo tudi v taki moderni kuhinji delala preveč korakov in se po nepotrebnem utrujala.

Kaj pomaga najlepša kuhinja, v kateri lahko opravlja večino gospodinjskih del sedé, če pa se te možnosti ne posluži v polni meri. Še tako smotrno urejena kuhinja je brez vsakega pomena in vrednosti, če se gospodinja v njej ne znajde in dela še vse po starem.

Kaj sledi iz tega? Če hoče kdo pametno in varčno voditi gospodinjstvo, mora vedeti, da še tako smotrna ureditev kuhinje z najboljšimi stroji lahko olajša delo samo, če se dela lotimo s pametjo, če delamo po gotovem načrtu in stalno razmišljamo o tem, kako bi se dalo še bolj racionalno izrabiti moderne pripomočke v lasten prid.

Kemična industrija

Kemična industrija se je v našem stoletju silno razvila. V tem razvoju ima velik delež nagel napredek kemije umetnih gmot. V začetku stoletja so izdelali na svetu okrog 20 tisoč ton sintetičnih snovi letno. Tedanje vrste plastikov je bilo mogoče prešteti na prste obeh rok.

Dandanes je svetovna proizvodnja umetnih gmot že zdavnaj prešla mejo treh milijonov ton. Ure in ure bi potrebovali, če bi hoteli navesti vse različne vrste umetnih snovi in področja njihove uporabe.

Dan za dnem preiskujejo kemiki nove surovine, iz katerih bo moč izdelovati za znanost, tehniko in gospodinjstvo snovi, ki jih bodo uporabljali namesto kovin, lesa, usnja, stekla, keramike, naravnih vlaken, gumija, olja in maščob. Poglavitno je, da umetne snovi po lastnostih presegajo naravne snovi in so obenem cenejše.

Ena najnovejših panog industrijskih umetnih gmot so silikoni. Njihovo poreklo je docela drugačno od njihovih dosegljivih umetnih bratov in sester, od bakelita do perlona, ki sestojata predvsem iz prvine ogljika. Glavna sestavina silikonov je kemična prvina silicij.

V slovitnem periodičnem sistemu prvin stoji silicij poleg ogljika. Soroden mu je zlasti po lastnosti, da lahko tvori zelo veliko število spojin. S kisikom gradi silicij velike molekule verigaste, prstanaste ali mrežaste zgradbe.

Silicija je na zemlji mnogo več kakor ogljika, saj tvori kar 25 odst. zemeljske skorje. V naravi ga najdemo v obliki navadnega kremenčevega peska, ki so ga doslej uporabljali v glavnem le za izdelovanje stekla in kalupov v livarstvu. Ta čisto navadni pesek pa je tudi surovina za neverjetno uporabne umetne snovi.

Silikone je glede na njihovo zgradbo mogoče predelati v mazalna olja in maščobe, lake, umetni kavčuk in plastične snovi. Od klasičnih umetnih gmot se razlikujejo po sijajni odpornosti do toplote in mraza, pritiska in kemičnih vplivov, so pa tudi izvrstni izolatorji.

Razvoj kemije ogljika je tolikšen, da je dandanes znano že 600 tisoč tovrstnih spojin. Lahko torej pričakujemo, da nam bo tudi kemija silicijevih spojin v bližnjih letih raziskala mnogo tisočev prav tako pomembnih silicijevih snovi.

Silikoni bodo prodrli v vse kotičke človekovega življenja.

Jogurt z jagodičjem

1 liter jogurta, 15 dkg jagodičastega sadja (borovnic, malin, jagod), 8 — 12 dkg sladkorja.

Prebrano, oprano in dobro osušeno jagodičje zmečkamo in zmešamo s sladkorjem, nato dodamo vse skupaj jogurtu in razžvrkljamo. Serviramo takoj. Okus lahko še zboljšamo s sesekljano limonino lupinico ali sokom. Oboje zmešamo v jogurt pred jagodičjem, da se jogurt navzame okusa in vonja po limoni.

Obiščite mojo stalno razstavo o gospodarstvu, poljedelstvu, gospodinjstvu in tehniki (prispele novi kmetijski stroji, pralni stroji, radioaparati itd.)

JOHAN LOMŠEK

ST. LIPŠ, TIHOJA, P. Dobrla ves

40-letnica Zveze slovenskih zadrug

„Štirideset let je delal Jernej,” pravi Ivan Cankar v zgodbi o hlapcu, ki je mnogo oral in sejal, pa le malo pospravil zase. In pesnik v poudarku štiridesetih let pove, da je to dolga doba. Komaj jo človek vso zmoro s polno zavestjo pregledati, čeprav jo je sam doživljal.

Od mož, ki so komaj nekaj mesecev po usodnih odločitvah svetovne politike pogumno zgrabili za oralo in zaorali brazdo samostojnemu združnemu ustvarjanju koroških Slovencev, živijo danes samo še štirje. Kot živ spomenik zahvale njim in vsem, ki so že zaključili setev in žetev, pa živi med nami plod njihovega pogumnega, daljnovidnega in podjetnega dejanja:

samostojno združno središče koroških Slovencev.

Njegova zgodovina bi napolnila obsežno knjigo, če bi hoteli naštevati brezprimerni idealizem, požrtvovalnost in voljo do ustvarjanja vseh, ki so v štiridesetih letih od prve brazde pa do danes sodelovali. Nič manj obširen pa ne bi bil obseg zveza o nevihtah in neurjih, ki jih je nad njivo našega združnega ustvarjanja razsula usoda v tem vetrovnem kotičku Evrope. Da niti ne omenjamo sovražnikove ljuljke, ki jo je pričel po skritih metodah noči sejati med nas v novejši dobi kar ob belem dnevu in z vsemi pripomočki moderne organizacije in mehanizacije... Ni ugonobilo klenega zrna, niso ga zadušili niti najtežji valjarji. Po vsem strašnem dogajanju je ponovno vzkliko, žene v cvet in klasje.

Tri zadruge od včlanjenih ob ustanovnem občnem zboru ter šest izmed poznejših članic so nam nasilno zatrli ali pa odtujili. Namesto njih pa so nastala nova žarišča in nove poslovalnice združne samopomoči. Ob štirideseti obletnici svoje ustanovitve šteje Zveza slovenskih zadrug 49 krajevnih zadrug med svoje članice.

Prvotni obseg dejavnosti

Prvotni obseg delovanja samostojnega združnega središča koroških Slovencev v Celovcu se je po sili razmer omejeval na zastopanje interesov včlanjenih zadrug predvsem pred davčnimi in sodnimi oblastmi, na izravnavo denarja ter nalaganje odvisnih sredstev.

Daleč pretežna dejavnost krajevnih zadrug med svetovnimi vojnami je bilo zbiranje hranilnih vlog in dovoljevanje posojil članom po Hranilnicah in posojilnicah. Zaupanje do slovenskih kreditnih zadrug je bilo splošno in priznано tudi med ljudmi, ki tega javno niso priznavali. Naložen denar je vsled tega običajno obležal dolga leta in dopuščal mirno razpolaganje in naložbe v posojilih, ki so pomagala zelo pomembnemu številu ljudi južnih predelov Koroške do lastne hišice ali obrata ali pa so rešila ogrožene kmetije in domove pred gospodarskim propadom in odtujitvijo.

Tako je seme, ki so ga zasejali v lastne sile verujoči sejalci že pred desetletji na naši zemlji, rodilo stoteren in tisočeren sad.

Čeprav je tudi prva koroška blagovna zadruga, ki je nosila slovensko firmo, imela sedež v našem kraju in štela med svoje ustanovitelje najbolj razgledane slovenske zadržnike, se blagovno poslovane zadrug pred koncem druge svetovne vojne med koroškimi Slovenci ni široko razvilo in uveljavilo.

Zivinorejske in mlekarke zadruge na naših tleh so tudi najstarejši pojavi zadevne združne dejavnosti v deželi. Iztrgane iz nekdanjih povezav in ločene od nekdanjega tržišča Trsta pa niso našle več pogojev, da bi ohranile našega kmeta pred pritiskom z velikimi sredstvi utrjene in razširjene tuje konkurence.

Vse to delovanje v korist gospodarsko in socialno ogroženega ljudstva pa je s pritiskom na gumb v odločilni uri aprila 1941 po podrobno izdelanem načrtu pogazilo brutalno nasilje nemškega nacizma: Gestapovski revolverji so odprli desetletja skrbno vódene in čuvane blagajne, knjige in zapiski so romali v peč, združni voditelji v zapore. Občni zbor je nadomestil podpis nemškega komisarja in zapovrstvo izbrisal slovenske firme, pravila, napise, odbornike in zadruge. Kolikor si komisarji niso sami ali za svoje prijatelje prisvojili premoženja, predvsem hiš in zemljišč, so ga prevzele v znamenju povečanja združne dejavnosti nemške zadruge v deželi.

Obnova organizacije in delovanja

Takšen je bil položaj, ko je ura usode majnika 1945 odbila nacističnemu nasilju, nikakor pa ne še tistim, ki so se z njim okoristili! Njihove „pridobljene pravice” so bile odpravljene, kakor da njihovi zagovorniki še ne bi mogli prav verjeti, da je sedaj trgjanja sadov v sosedovem vrtu spet konec. Za kar je potreboval nemški nacizem le nekaj dni, ni bilo možno opraviti in popraviti dolga štiri leta po njegovem javnem zlomu.

Vsi, ki smo sodelovali, vemo za težavno delo organizacijske obnove, za iskanje železnih blagajn in knjig po raznih skrivališčih, za povračilne procese s čudnimi pričami in dostikrat s še bolj čudnimi razsodbami.

Ali ne pove tega zadosti dejstvo, da so bili šele sredi oktobra 1948 pravnomočno odstavljene gestapovski komisarji Zveze in vrste zadrug in da nobeden izmed 37 ni bil klican na odgovornost za izvršeni rop in prisvojitve združne imovine!? „Česar ni več, tega ni mogoče vrniti!” Po tem osnovnem načelu povračilnih zakonov smo ostali do danes brez tega, česar nismo sami našli in z dokazi potrdili kot nekdanjo združno lastnino.

Kdo in kdaj povrne škodo za vse to, česar nismo več našli — o tem teče pravda v peto desetletje delovanja naše združne centrale in naših zadrug po vaseh. Ob tridesetletnici in štiridesetletnici glasovanja so vsekakor dobili kot nagrado prispevke države in dežele na Koroškem tisti, ki so v nacistični dobi sodelovali ali bili udeleženi pri ropu in uničevanju našega združnega premoženja. Takšna je „vmesna rešitev” koroškega deželnega glavarja, ki smo jo zaenkrat vzeli na znanje.

Šli smo torej na delo v znamenju popolne samopomoči. Smer so določale okoliščine in zgodovina: na podoben način temeljni obnoviti nekdanje, ga prilagoditi novim zahtevam in pogojem. Šele nato more slediti izgradnja in razširitev v nove dejavnosti.

Poznam zadržnike, ki so tretjič pričeli znova z naganjem vlog pri svoji Hranilnici in posojilnici: Prve je odnesla prva svetovna vojna in sledeči dogodki, drugič nabrana sredstva so uropali hitlerjevi komisarji in njihovo uničevanje... In spet — kljub njim in vsemu — so pričeli znova. To je sila, ki bo tudi v bodoče in vselej zmagovala, ker preživi in premaga silo uničevanja. Danes ji gre v prvi vrsti zahvala za ponovno delovanje skoraj vseh nekdanjih slovenskih kreditnih zadrug na Koroškem. Prenovljene na znotraj in na zunaj poslujejo naše Hranilnice in posojilnice po naših vaseh in trških središčih ter nudijo združno pomoč vsem, ki si s pridnostjo in trdim delom ustvarjajo trdnjše podlage za življenjsko borbo ali pa so brez krivde zašli v stisko.

Razširitev združne dejavnosti

Vse gospodarstvo, predvsem še kmetijstvo, je na odločilni prelomnici. Stoletja veljavne izkušnje dela in produkcije čez noč izgubljajo svojo veljavo in svoj pomen. S tem je treba računati. Treba je iskati in najti nova pota in nove rešitve. To je bila in je zahteva nove dobe. Za nas vse. Tudi v združništvu. Laže je hoditi izhojena pota. To ve vsak otrok. A kdo najde novo stezo in vé, kam bo vodila?

Tudi naši očetje so zaorali v ledino, zakaj ne bi zmogli mi!

Nekdaj je veljal za najboljšega kmeta tisti, ki je vse sam pridelal in izdelal, kar je v gospodarstvu in družini potreboval. Danes pa zavestno ali nehoté občudujemo tistega, ki si lahko nabavi naj-sodobnejše pripomočke tehnike za kmetovanje in za življenje. To je smer razvoja. Kdor mu ne sledi, bo umrl kot čudak.

Blagovno poslovanje

Združna samopomoč naj torej oskrbuje naše vase z vsemi gospodarskimi potrebščinami in jim daje sredstva za njihovo nabavo v roke z vnovčenjem pridelkov. Iz te potrebe so nastale naše kmečke gospodarske zadruge in blagovni oddelki Hranilnic in posojilnic.

Prvi poizkusi uvedbe blagovnega poslovanja so imeli še pravne in organizacijske hibe. A to ni odločilno. Bolj važno je, da danes lahko trdimo, da smo osvojili in utrdili novo panogo združne samopomoči na širokem delu našega ozemlja, saj nudijo naše kmečke gospodarske zadruge svojim članom vse, kar je za sodobno kmetovanje v naših pogojih potrebno in koristno. Da so si pridobile po vaseh tudi že potrebne zaupanje, ki ga naš kmečki človek ne deli preveč radodarno, dokazuje razvoj zadnjih let — kljub vsem težavam, zaprekam in sovražnemu pritisku proti njihovem uspešnemu delovanju.

Les — bogastvo naše zemlje

Les in živina sta glavna izkupička naših dolin. Iz pritoka vlog in iz odplačil blagovnih dobav pri naših zadrugah smo dobili potrdilo znane resnice. Metode in obračuni prekupčevalcev na teh področjih so bili nadaljnji povod, da smo šli v obrambo kmeta z novim poizkusom združne samopomoči. Združni odkup lesa in predelava na združnih žagah za izvoz sta postala resnica — zaenkrat bolj trda kot les sam. Tega smo vzorno obdelali in pridobili zanj stalne odjemalce, ki ga cenijo in tudi s plačanimi cenami priznajo.

Filmi

Bistrica v Rožu. — Sobota, 15. 7.: Die Tausend Augen des dr. Marbuse (IV). — Kriminalni film. Genialni zločinec tajno kontrolira neki luksuzni hotel. — Nedelja, 16. 7.: Ich bin kein Casanova (IV). — Veseloigra z mnogimi ppeovkami. — Sreda, 19. 7.: Massaker der blauen Dragoner (IV). — Film iz divjega zapada. Skupina mnogovrstnih ljudi izgubi na pohodu skozi neko pokrajino mnogo ljudi.

Borovlje. — Sobota, 15. 7.: Rasputin, der Dämon von Petersburg (IVb). — Nov film o sibirskem „čudodelniku” Rasputinu in njegovem vplivu na carskem dvoru. — Nedelja, 16. 7.: Wilde Unschuld (IV). — Film iz življenja Eskimov. — Torek, 18. 7.: Tausend Berge (IV). — Trd film z divjega zapada. Cowboy postane ugleden farmar. — Četrtek, 20. 7.: Junge, mach dein Testament! (IVa). — Francoskega živinorejca privede njegov vojni tovariš, ki je zločinec, do mnogih težav, ki jih pa na znan način reši.

Dobrla ves. — Sobota in nedelja, 15. in 16. 7.: Die Martinsklause (III). — Sreda, 12. 7.: Der Dicke von Scotland-Yard (III). — Kriminalni film. Internationalna policija na lovu za roparji.

Miklavčevo. — Nedelja, 16. 7.: Immer die Radfahrer (IV). — Veseloigra. Trije „stari dečki” se podajo na pot s kolesi kot pred 20 leti, da bi se odtegnili hrupu današnjega časa. — Četrtek, 20. 7.: Der Satan lockt mit Liebe (IVb). — Kriminalni film. Kaznjenc ubéži iz zapora in ustrelji svojo prijateljico, ko vidi, da ima drugega.

Plüberk. — Sobota in nedelja, 15. in 16. 7.: Mein Schatz, komm mit ans blaue Meer (IVa). — Film z mnogimi popevkami, pripravljen na poceni način. Potovanje na morje v stanovanjskem vozu. — Torek in sreda, 18. in 19. 7.: Ein Weib wie der Satan (IVb).

Simča ves. — Petek in sobota, 14. in 15. 7.: Der Schatz von Limbasi. — Nedelja, 16. 7.: Die tätowierte Rose (IV++). — Tetovirana vrtinica postane usodni znak izpolnje in izdane ljubezni. — Ponedeljek in torek, 17. in 18. 7.: Die Furchtlosen (III). — Film z divjega zapada. — Sreda in četrtek, 19. in 20. 7.: Teufelskommando (III). — Vojni film o ameriškem kompanijskem vodju v korejski vojni. — Petek in sobota, 21. in 22. 7.: Diane (IV). — Zgodovinski film brez posebne vrednosti.

St. Jakob v Rožu. — Sobota, 15. 7.: Die Rose vom Wörther See (IVa). — Nedelja, 16. 7.: Was eine Frau im Frühling träumt (IVa). — Zabavni film. Preveč zaposleni tovarnar zanemarja svojo ženo in s tem pride v zakon do nesoglasij.

STADLER Möbel

Top...

Eckbänke mit geräumigen Truhen sind auch für Ihre Kinder ideal. Im Handumdrehen sind die Spielsachen verschwunden und der Tisch für's Essen bereit. Orientieren Sie sich bei uns über Küchen- und Wohnzimmer-Eckbänke und über die verschiedenen Größen.

- Unsere beste Reklame ist die ständig steigende Zahl zufriedener Kunden.
- Die Auswahl ist unübertroffen.
- Wir führen nach wie vor das günstigste Volks-Schlafzimmer.
- Besichtigen Sie unsere neue Teppich- und Vorhangstoffe-Abteilung.
- Beratung durch unsere Architekten und Zustellung mit eigenen Möbelautos kostenlos.
- Kreditgewährung zinsfrei durch Eigenfinanzierung und SW-Kredit bis 30 Monate.

Diese Vorteile bietet Ihnen Ihr

Haus der guten Möbel

KLAGENFURT, Theatergasse 4 . Tel. 50-24, 52-62

Radi pomanjkanja prostora sledi nadaljevanje „Visoške kronike” v prihodnji številki.

Združništvo — šola človeka

Da smo smelo šli na uresničenje združne oblike na doslej stranskem področju gospodarjenja naših vasi — v tujskem prometu, je bolj vzgojnega pomena kot morda nasvet, da naj v vsaki vasi nastane združni hotel. Naš kmet naj bi spoznal, da zemlja ne donša samo z okopavanjem, marveč tudi z izkoriščanjem njene lege in njenih lepot. In teh imamo res dosti širom vse naše zemlje!

Prvotno kot združna šola mišljen, naj bi tako združni hotel „Korotan” v Sekiri ob Vrbskem jezeru bil šola za novo miselnost in spoznanje koroškim Slovincem, da skriva njihova zemlja in dežela še mnoge neizrabljene možnosti življenja in razvoja.

Te možnosti s skupnimi naporimi odkriti in odpreti čim širšemu krogu našega ljudstva, bo poleg dosedanjih nalog še posebna naloga petega desetletja organizirane združne samopomoči.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 17. 7.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. — V domačih gorah. 18.00 Na vasi fantje pojejo... — TOREK, 18. 7.: 14.15 Poročila, objave. — Slovenske umetne pesmi. — SREDA, 19. 7.: 14.15 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 20. 7.: 14.15 Poročila, objave. — Iz zakladnice spominov. — PETEK, 21. 7.: 14.15 Poročila, objave. — Glej, ne izgubi svetle smeri. SOBOTA, 22. 7.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — NEDELJA, 23. 7.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

NAZNANILO

Dentistka Gallé Helena, v Bahnhofstrasse 38, je na dopustu od 17. julija do 5. avgusta, zato v tem času ne bo ordinacij.

Manj pa smo uspeli s pravilno organizacijo odkupa, ki je ostal prepuščen divji igri in spletkam zasebne (privatne) konkurence, ki s par šilingov višjo ceno izloči združni odkup in se ob nujnih posledicah trde konkurenčne borbe lahko javno posmehuje šibkostim združne organizacije. Ni naša Južnokoroška gospodarska zadruga osamljen slučaj. Mnogo večja in močnejša združna podjetja lesne stroke v državi in deželi so prenehala poslovati in obstajati.

Za potrebne pravilne sklepe je treba videti in priznati oboje: lastne šibkosti in splošne pogoje. Potem bo odločitev koristna, pa naj bo taka ali drugačna. Izogniti pa se ji ne moremo. Razvoj jo terja v bližnji bodočnosti.

Zboljšanje živinoreje

Zivinoreja, njeno izboljšanje in vnovčenje njenih produktov nas kot naloga v slovenskem združništvu na Koroškem še vedno čaka.

Tudi na tem področju bi bilo govorjenja in obljub ter napovedi za našega kmeta sedaj kmalu dosti. Treba je pristopiti k reševanju spoznanih in priznanih potreb. Čim širše in čim bolj strokovno bo sodelovanje, tem prej bodo premagane začetne težave. Te ne smejo biti vzrok, da vprašanja, ki nujno terja čimprejšnje rešitve, nočemo priznati in videti.

Dobro seme je potrebno

Čeprav smo po začetnih lepih uspehih opustili delovanje lastne Semenarske zadruge, vendar njene naloge v službi našemu kmetu niso izpolnjene.

K sodobnemu kmetovanju pač spada tudi oskrba s prvovrstnim, priznanim semenjem. Ker je proizvajanje semenja v bistvu naloga specialnih obratov, ni uvideti, zakaj je ne bi mogle vršiti naše domače kmetije, ki s skrbnostjo obdelave, čiščenja in prebiranja daleč prednjačijo pred mnogimi večjimi obrati. Potrebna bo reorganizacija zadruge in sestava, da se morda le najde nova pot v uspešnejši trajni razvoj, vsaj na delnih področjih.

ZVEZA SLOVENSКИH ZADRUG V CELOVCU

**priporoča ob proslavi štiridesete obletnice
svoje ustanovitve**

VSEM ROJAKOM SVOJE USLUGE IN ZVESTOBO VČLANJENIM

Hranilnicam in posojilnicam

Kmečkim gospodarskim zadrugam

Južnokoroški gospodarski zadrugi

Živinorejskim zadrugam

Južnokoroški semenarski zadrugi in

Podpornemu društvu

proti požarnim škodam v Selah